

Cenzurat

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította:

XIX. ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLÓ

1937. 7. SZÁM.

T A R T A L O M :

- Prédikáció-vázlatok. (Molnár Károly.)**
A kátétanítás. (M. Nagy Ottó.)
**Cirill Lukárisz pátriárka kálvinista
eszméi. (Juhász István.)**
A gyermekmegfigyelés. (Erdélyi Gyula.)
A theologia V. évfolyama.
Szeminárium.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:
DR. IMRE LAJOS   DR. TAVASZY SÁNDOR

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, C. Victoriei 38. Ref. Theologia

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 120 Lei
Egyes szám ára . . . . . 12 Lei

Megjelent!

Megjelent!

A mi dalaink

második bővített kiadása. Ára 15 Lei.

Barth Károly feleletei előadásával kapcsolatban feltett kérdésekre.

Összeállította és részben fordította: M. Nagy Ottó. Ára 10 Lei.

Az egyház jelene és jövője.

(Három előadás.)

Irták: Barth Károly és Révész Imre. Ára 35 Lei.

Isten kegyelmi kiválasztása.

(Négy előadás az eleveelrendelésről.)

Irtá: Barth Károly. Ára 35 Lei.

DR. NAGY GÉZA:

Akik kösziklára építettek.

A könyv tartalmazza a *reformátorok életéből* egy-egy aktuális, sokat vitatott kérdés tárgyalását; a *Heidelbergi Káté*, a *tré-scaunei reformáció*, a *ref. népiskola*, a *legáció*, a *női szeretetmunka* és a *lelkészi szövetség* rövid történetét, a *legújabb Bethlen-irodalom* (Szekfü, Rugonfalvi, Makkai, Kristóf stb.), *Avinczi Péter* missziós törekvései, *Szenczi Molnár Albert*, *Árva Vay Kata* és *Kenessey Béla*, mint *belmisszionárius* jellemzését, az *1658-i tatárjárás* és *III. Károly szomorú emlékü uralmának* leírását, végül két elvi természetű dolgozat mellett az *abesszíniai kereszténység* rajzát. — Ára 130 Lei.

Dr. Ravasz László:

Hazafelé.

Elmélkedések és imádságok nők számára. Finom indiai papíron előállítva ára: **200 Lei.**

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE^c indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theol.

Prédikáció-vázlatok.

A gyűlölet forrása.

I. Sám. 18: 28—29.

Azt a sok harcot, ami ma a világban van, különbözőképpen szokták magyarázni (politikai, gazdasági, kulturális, vallási, személyes érdekek ütközésének) és sokan vannak, akik úgy vélik, hogyha ezeket a külső viszonyokat megjavítanák, vége lenne annak a gyűlöletnek, amely egyének, családok, társaságok és népek között vannak.

Vannak olyan emberek, akikkel nem szívesen találkozunk, akikkel szemben valami elintézetlen ügyünk van, akikkel szemben bizalmatlanok vagyunk. Vannak, akikkel éles harcban állunk. Ha meggondoljuk, hogy kezdetben mostani nagy ellenségeinkkel szemben *csak* valami félelem szállt meg, akkor meglátjuk, hogy a legnagyobb gyűlölség és a legkisebb harag is egy közös forrásból származik. (Természetből fogva hajlandó vagyok...)

A felolvasott igében azt látjuk, hogy *Saul félni kezd Dávidtól*. Ez a félelem az elhagyatottság (Istentől) jele. Annak a jele, hogy nincs benne szeretet (a teljes szeretet kítüzi a félelmet.) Ez a félelem tesz idegessé bennünket, ez ad olyan irányt életünknek, hogy fegyvert kovácsolunk acélból és szavakból. Nem tudjuk, hogy mit féltünk, vagyont, tekintélyt, becsületet — ez mind csak elfedi azt, hogy mi magunk féltünk. Mert idegen reánk nézve, ellenség reánk nézve minden az Istentől való elszakadás miatt.

Saul azért ellenség lesz egész életében. (Hányan tudnák megmondani, *miért* gyűlölnék valakit egész életen át. Mennyi be nem vallott mély gyűlölet van!

Aki Istent gyűlöli, gyűlöli az ő atyafiát. (L. I. Ján. 4:20.)

És az Istentől elhagyott Saul jobban félni kezd Dávidtól, mert Dáviddal van az Úr. Az istentelen ellenségévé válik a hívőnek épen akkor, amikor annak életében az Úr kegyelmének jelét láthatná meg. Nyílt ellenségeskedés van Isten és a világ között.

Egyik oldalon van Krisztus és a benne hívők. Vajjon hiszek-e igazán benne? Vajjon vállalom-e azt, hogy ő érette ez az egész világ ellenségem legyen? Vajjon ez az anyaszentegyház az ő oldalán van. (Érdekeivel áll ellentétben.)

Krisztus lejött érettünk a gyűlölet világába és kibékített Istennel. Gyermekekké tett. Hogy ne féljünk az Atyától és a testvérektől? Az ő keresztyéből új élet forrása fakadt.

Miért kell harcolnunk?

I. Sám. 17 : 34—36.

A Filiszteus gyalázzal illette az élő Isten seregét. Dávid hadakozására ez volt a kihívás. Izráelből egy gyermek áll elé, hogy a hatalmas ellenséget, mint az (ordító) oroszlánt, mely szerte jár, (keresvén, kit elnyeljen) megölje.

Ennek a harcnak a célja az, hogy az élő Isten serege (az egyház) megszabaduljon. Ha a pásztor Dávid egyetlen juháért a vadakkal szembeszállott és legyőzte azokat, miért ne kockáztatná most életét azokért, akiknek az Úr őriző pásztora, Aki őt, mint gyermeket állította be a harcba.

A jó pásztor életét adja a juhokért. És ez a Filiszteussal való harc nem emberi erőn, hanem az Urnak való engedelmességen dől el. Ezért Dávid a seregek Urának nevével meggy ellen-ségével szembe.

Kérdés, hogy miért harcolunk. Ha Isten országa dicsőségéért (bűn és Sátán ellen szabad és jó lelkiismerettel) küzdünk, akkor bizonyos, hogy csak az Úr fegyverével és az ő nevének segítségül hívásával harcolunk. (Harcolj én ellenségeimmel, 35. Zsolt. Ef. 6.)

Ez a küzdelem nem a fegyver dicsőítése és célja nem a vérontás. (A hatóságnak azért adatott fegyver, hogy a vérontást meggátolja, hogy a hatalom megmutatásával megfélemezze a gonoszt II. H. Hitvallás.) Ez egyáltalán nem igazolja a háború jogosságát, mert „aki fegyvert fog, fegyverrel kell elvesznie“ ige mindkét félre Isten kárhoztatását mutatja.

Ma számtalan pacifista és militarista (béke-párti és háború-párti) ember van az Isten anyaszentegyházában is. Vajjon látjuk-e egyszer, hogy nem ott van és nem az az igazság, amit harci zászlókra irnak. (Én vagyok, mondja Jézus.)

Krisztus amidőn seregébe gyűjt, egész életünk átadását követeli. Úgy állít be, mint juhokat a farkasok közé az ő országa munkálásába. De bizzatok — mondja — én meggyőztem a világot.

Igy harcoltak az élő Isten seregéből a Világ Filiszteusa ellen a vértanúk (akikre nem volt méltó a világ.) A gályarabok is ismerték az engedelmesség mértékét. És Isten nem hagyta el az övéit, amikor Ruyter altengernagy fegyverén, vagy Leyden város ostrománál a felmentő hadban, vagy Bocskay felkelésében mutatta meg az ő erejét.

A hitért folyó harcnak hitből, az Istenért folyó harcnak Istennel kell folynia. A hit harca a misszió. Nemcsak saját falunkon belül, Izráelben megvédeni Isten seregét, hanem odaállania abba

a szolgálatba, melyen át ő széles e világról a pogányok közül gyűjti seregét.

E világi kincsekért mennyi vér folyik (Abessziniában annyi misszionárius lehetett volna, amennyi harcos ott elpusztult) vajjon az Úr ügyéért merünk-e harcolni? *Ezért* kell harcolni.

Ez a harc nem gyűlöletből, nem hatalmi vágyból, hanem azért megy, „hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesszen...” Ezt a harcot akkor is meg kell vívnom, ha mint Dávid egyedül, semmi nélkül, kis gyermekként vonulok ki. Mert Isten az, aki győz. (Ján. 1:16.)

Hol van e világ vitázója, aki a háború jogosságáról beszél? Isten az *egyhdz* által meggyőzi e világot. (I. Ján. 5:4–5.)

Az Úr felkentjével szemben?

I. Sám. 24:7.

Amikor ártatlanul szenved valaki, amikor élete naponként kockán forog, közel áll ahhoz, hogy fellázadjon az Úr rendelése ellen. Miért próbál így az Úr, miért nem segít, miért hagy el? És a kísértések között nagyon sokszor fenyeget bennünket az öngazságtalanság veszélye. Mi akarunk magunknak szabadulást szerezni, ahelyett, hogy Istenre biznánk magunkat.

Dávid tudta, hogy ő az Uré; üldöztetik, de el nem vész (2. Kor. 4:9) Amikor az üldöző Saul élete a kezében volt, egy pillanatra elragadta az adott helyzetet. (Mégölhetnélek, de nem teszem el.) De kiméletes marad. Lemond a könnyű győzelemről, még foglyává sem teszi. Nem liheg bosszút. Világos lesz Dávid előtt, hogy őt eddig is az Úr védte, egyfelől, másfelől hogy Saul az Úr felkentje.

Az Úr az ő felkentjét Dávid felé is állította s az által ad próbát s azt kész szívet el kell szenvednie. Mert Isten, ha akarná elvinné a Saul hatalmát. Ezt az alkalmat használja fel a Saul megbékítésére. Tehát egészen más fegyverrel áll (békesség fegyvere) Dávid Saullal szemben, mint akkor, amidőn ügyességével könnyű szabadulást szerezhetett volna, mint királygyilkos. Nem támadt Isten hatalmának ellene. (Róm. 13. és V. parancsolat magyarázata.)

Ad-e nekünk elég vigasztalást az, hogy minden dolgainkat az igazságosan ítélőre bizzuk? Tudunk-e imádkozni azért, hogy ő legyen oltalmunk? Vagy mi akarunk Isten helyett bírák lenni? Ő nem késik.

Az Úr felkentje, Isten megbizottja, életét emberi indulatok vezették. A „felkentség” nem volt Saul számára állandó erejű „szentség”. Tévedett. De épen az Úr elől tévedett el. Csak addig volt tiszta és igaz, amíg az Úr előtt járt. De az Úr ezen a harcon keresztül is keresi az ő szolgáját, hogy királyi méltóságára figyelmeztesse. Krisztusban a világ Királyában semmi fogyatkozás nem

volt. Ő nem üldözött, őt üldözték, ő nem tépte meg senki köntösét, az ő palástját tépdesték. Átalszegezték őt azok, akik maguknak kerestek igazságot. De a maguk igazságában vesztek el. Felámadt, mennyei Király, kezében tartja e világ kormányát. Ha hiszem ezt, akkor nem türelmetlenkedem. Csak könyörgök, amíg meghallgat inségemben.

Örvendező szolgálat.

II. Sám. 12: 1—10.

Ez a rész Izráel népének egy életkezdesét mutatja. A filiszteusokon aratott győzelem után a nép színe-java háladatosságból a győzelmet adó Urnak nevét dicséri és felkele Dávid az egész néppel, hogy a pogány Isten nevéől nevezett Bahalából elhozzák a frigyládát, amellyel Saul idejében nem törődtek. (I. Krón. 13: 3.)

Isten megszabadította ezt a népet, amely addig az ő törvényét elhanyagolta, most a király vezetésével elmennek, hogy hazahozván a frigyládát, Isten törvénye közöttük legyen.

A szabadulás feletti öröm: a dicséretben és a törvény megtartásában való hálaadás.

Ez az örvendezés azért az Úr törvénye felett való örvendezés. Határozott bizonyága volt a zsidó embernek, hogy ameddig a frigyláda közöttük van, addig Isten, ki a Kérubok között ül, jelen van. Így Istennel, az ő törvényével maradva nem éri őket ismét szégyen. Az eddigi csapások és gyalázatok is törvénytelenységük büntetése voltak. (Birák története.)

Tudunk-e igazán örülni annak, hogy Isten szolgálatában részünk lehet?

A 90—100 zsoldár annak az örömnak ad kifejezést, amelyet Istennek a dicsősége és szabadító ereje okoz. Isten hatalmát azért nem csak itthon, hanem a pogányok közt is hirdetni kell. (Minden népek jól látják az Istennek nagy voltát.)

Isten mi közöttünk nem a mozdulatlan frigyláda fölött, hanem Szentlelkével van közöttünk és indít arra, hogy szív szerint örömet az ő akarata szerint éljék.

Ennek az örömben való szolgálatnak az egész lelki Izráelnek Isten egész anyaszentegyházának az örömnépévé kell válnia. Nem egyedül kell szolgálnom csupán, hanem másokat is hívni, összegyűjteni a szolgálatra. Az egész nép...

Úrnak szolgálói mindnyájan.

Áldjátok az Urat vigan... a szabadulásért, mit vére által szerzett. Az Úrral együttlét a választottaknak, a hívőknek az eschatologikus örökös örömet jelent. Ha van egyáltalán öröm az emberi életben, akkor ez az öröm: szolgálni Istennek.

Hiszem-e, hogy engem azért hívott el az ő egyházába, hogy így szolgáljak neki? Hogy ennek az örvendező seregnek én is élő tagja vagyok?

Halál fia.

II. Sámuel 12 : 1—10

Náthán próféta az előtt a király előtt áll, akit az Úr azért kent fel, hogy népét igazságban ítélje. És ez a király, amíg mások felett ítél, személyes életében gonoszságot cselekedett. (9. vers.)

A próféta egy bárány elrablásának a ténye felett mondat ítéletet Dáviddal. Tükröt tart Dávid elé, de az magától nem képes meglátni a saját arcát, felgerjedt haraggal mondja ki a bűnösre: halál fia az ember. Így az ember a mai világ nyomoruságai között *másokat* kárhoztat, megdöbben emberi igazságtalanságokon, egyének, érdekközösségek, tömegek istentelen magatartására olvassuk az Úr ítéletét: halálnak fia... Kivülről úgy ítélkezünk emberek felett, mint bírák, pedig (Róm. 2: 1—3) az ítélkezés nyomán még több istentelenség fakad. (Gonoszért gonosszal fizetünk.)

A prófétán keresztül Isten személyesen szólítja meg Dávidot (Szentlelkével): *te* vagy az az ember. És nemcsak általánosságban, hanem valósággal minden dolga felett hangzik *Isten ítélete*. Nemcsak a „világ” feletti ítéletet, hanem az én életem reménytelenségét hirdeti. Mikor az ő igéje igazán szól hozzám, nem a jeruzsálemi farizeusokat, irástudókat vádoló, hogy miért feszítették meg Jézust, hanem megismerem: Isten ítélete felettem van e miatt. Én vagyok az az ember. Milyen nagy az én bűnöm és nyomoruságom? Nemcsak káté kérdés, hanem beismerés. Résztes vagyok a világ minden bűnében és az élő Isten kezében vagyok.

Halál fia, a mai élet jelenségeiben látod feletted Isten ítéletét. Nélküle reménytelen *halál* a sorsod. Magad miatt. Mert megvetted Isten beszédét.

Sikoltó kérdés az önmagunkba nézés percében: óh én nyomorult ember, kicsoda szabadlt meg *engem e halálnak testéből*?

Vigasztalan kárhoztatás számomra a helyzet, ha nem ismerem fel, hogy Isten Lelke bűnbánatra hív, mert Aki helyettem adatott halálra, azért jött a világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül *első* vagyok én. Ez a megtartás pedig az, hogy meghalok a bűnnek, hogy vele támadjak új életre.

Megnyert szívek.

II. Sámuel 15: 1—6.

Dávidot Isten rendelte királyul s bizta rá, hogy a törvény szerint ítéljen, az Urnak és nem a népnek a tetszését kereste.

Absolon nem számol az Úr rendelésével. Párthiveket akar magának szerezni, hogy *azok* tegyék királlyá őt atyja helyett.

Istentelenségre aljas eszközökkel eszközül keres embereket. Vajjon csak egy régi történet e ez? Nem a mai idők szelleme-e, amikor mindenki ki akarja használni embertársát a maga céljaira és erre a népszerűségnek, az úzletnek, az igazság látszatának min-

den eszközét megragadja?

Ezért vizsgáljuk meg az emberekhez való viszonyunkat, hogy ne folyamodjunk mi is hasonló eszközökhöz és ne essünk mi is zsákmányul istentelen célokra.

Mai sorunk irányítását Isten vezetőinkre bízta. Nem jöttek-e közénk Absolon módjára emberek, gazdagságukkal büszkélkedve, bizalmat szinelve, szép szavakkal, ígéretekkel bizalmatlanságot ébresztve bennünk vezetőink és testvéreink iránt. Nem szítottuk-e mi is a pártosságot? Ha valakinek a hibáját elnézve, vagy gyengeségeire számítva és azt kihasználva szereztük meg a magunk céljának, nem ugyanaz-e bűnünk, mint Absolonnak?

„Az ember nem szereti az igaz ítéletet. Azokkal szeret tartani, akik megértik.” (3. vers.) Isten igaz ítélete helyett megelégszem-e én is ilyen emberi igazságadással?

Ujságok, pártok hányszor támasztanak az egyház kebelében is vizsályt, mert nem szeretik azt a törvényt, amelyet az Úr adott. Hibásak vagyunk, ha nem vesszük észre, hogy *miért* akarnak a szívünkhöz férközni. Ma a Sátán gyanakvóbbá tette sok helyen népünket saját vezetőivel szemben, mint azokkal szemben, akik színeskednek, csak azért, hogy jobban ki tudják használni népünk gyengéit.

Amikor ítéletet kellene hogy halljon a nép, Absolon elfordítja őket Isten törvényétől. A maga dicsőségét akarja munkálni. Ezért akar király lenni. (4. vers.)

Miért akarod megnyerni a sziveket? Étellel, itallal, színlelt barátsággal hányan férköznek emberekhez közel, hogy megrabolják szívüket, kifosszák, mint Jákob Ézsaut.

Figyeljétek meg a közösségeket, ahol úgy látszik, hogy egy a szívük, vajjon mivel nyerték meg embertársaikat? Itt a bűn az a képmutatás, amikor Isten igazságát hamissággal feltartóztatják.

Absolon Izráel fiainak szívöket alattomban megnyeri vala.

Mi ismerjük azt, Aki a Törvényt igazán jelenti meg és szájában álnokság nem találtatott. Tudjuk, hogy úgy szerezte meg magának Izráel *fiainak szívét*, hogy életét adta a keresztfán.

Hűség.

II. Sámuel 9:6—11.

A világ annyira érdekközösségébe vonja az embereket, hogy a baráti hűséget is sokszor megingatja. Szülők is kívánják gyermekeiktől, hogy az ő haragosaik gyermekeivel ne barátkozzanak. Veszély idején fél érdekeit fajtestvéreiért, barátaiért érdekét kockáztatni, csak addig ér a szeretet, ameddig a számítás engedi.

Dávid barátja, Jonathán akkor még inkább segíti azt, akit szeret, amikor élete veszélyben van.

A királyfi a földönfutóhoz is hűséges barát marad. Nem kérdezi, mi lesz a jutalma, nem számol a veszéllyel, azzal sem, hogy

érdemes-e hűségesnek maradni. Mert a hűség Istenhez való kapcsolatából következik. Ő Istennek engedelmeskedik, rajta keresztül segíti Isten Dávidot. A hűséges ember Isten eszköze.

Látunk-e épen napjainkban hitetlenséget. Nyers megtagadását mindennek, amiért életet kellene áldozni. Nem fáj-e az elfeledkezés mindarról, amiért embereknek az anyaszentegyház és nép és az egyes emberrel szemben tartoznék?

Nem feledkezünk e meg azokról, akik támogattak minket? Az iskoláról, amely velünk jót tett.

Világváltozás következett. A földönfutóból hatalmas király lett. És amig minden ellenséget lábbal tapos, nem felejt el Jonathán hűségét. Ez a hűség benne is hűséget támaszt az ő fiával Mefibosettel szemben. (Visszaadja Saul majorságát és asztalához fogadja M.-t, mint egy királyfiút.)

Jonathánon keresztül Isten megőrizte Dávid életét, most Dávidon keresztül őrzi meg Jonathán fiát.

Dávid Jonathánért volt irgalmas annak fiához. Vajjon a Krisztusért, aki minket mind a halálig szeretett és mindnyájunkért életét adta, miért nem tudunk minden atyánkfiával szemben erről a jószágról emlékezni. Mi mindig csak az embereket nézzük-e? Hogy velünk mit tettek?

Mi az Újszövetség népe vagyunk. Ismerjük Isten hűségét, amelyet Jézusban mutatott meg nekünk.

Tegye ez a hűség irgalmassá és hűségesse a mi szívünket.

Krisztus bardtai.

János 15:14—16.

Ez az ige az egyházat eredetére és hivatására emlékezteti. Aki beleszületettünk egy egyházi közösségbe, sokszor gondolkodtunk úgy, hogy ez az ige az akkori tanítványokhoz szólt. Elfeledjük az ige kijelentő módját, jelenidő második személyét. A bennünket megszólító Úr hív ki bennünket ebből a világból, amelyben a magunk útján járva a kárhozatban maradnánk.

Az Úr még az örökkévalóságban *rendelt* barátaivá, kegyelme dicsőségének magasztalására. (V. ö. Ef. 1:4—6.) De mit tehetünk mi, akik neki ellenségei vagyunk? (természet szerint.) Az ő parancsait hogyan tartom meg?

Krisztus úgy szeretett, hogy kibékkélt Istennel, életét adta értünk, halálával kiengesztelte az Atyát. Barátunk volt, hozzánk hajolt, hogy Benne Isten kijelentett akaratát ismerjük meg.

A szolga, akl idegen, akinek nem jelentette meg az Úr akaratát (miképen hiszünk, ha nem prédikáltatik), az nem tudja, mit cselekszik az ő Ura. Nem tartom-e bolondságnak én is a keresztet és botránkozásnak a halált?

Minket, kik a bűnnek szolgáltunk, megváltott. És ennek következménye, hogy azokat kell cselekednünk, amiket ő parancsol

nekünk. Ez a háládatosság gyümölcse. A Krisztussal való közösség gyümölcse az egyházban életünk maradandó gyümölcse (az Isten országáért végzett munka.)

Krisztus választott barátaiul bennünket. Tehát bármennyi „jót tegyen” is valaki, nem lehet Krisztus barátjává, az egyház barátjává. (Egyház világi pártolói.)

Krisztus az ő tanítványaihoz szól, akiknek tudtul adta az Atya akaratát. Tanultunk Róla, konfirmáltunk, hallgatjuk prédikációkban, olvassuk a Szentírást. Vajjon mindezt Krisztus maga adta nekünk tudtul az ő Szentlelkével? Vajjon úgy hallottuk-e most is az ígét, mint *parancsot*?

Ő szól, ti az én barátaim vagytok, én választottalak titeket. Felelsz-e erre engedelmisséggel az életedben? (12. vers.) „Itt van szívem . . .” A Hozzá való hűségért imádkozik az egyház.

Molnár Károly.

A kátétanítás.

Schieder Julius. *Katechismus-Unterricht*. Dritte Auflage. 1935. München. 197 1.

Schieder könyve három részből áll. Az elsőben arra keres feleletet, hogy *mi a káté*? A másodikban azt vizsgálja, hogy *mi a vallástanítás*? A harmadik rész az előző, *elvi* részekkel szemben *gyakorlati* feldolgozása Luther kátéja három első főrészének.

Mi a káté? A káté egyházi szó. Az egyházi szó valamilyen módon Isten szava, *igéje*. *Mi Isten igéje*? Isten *beszélt* az emberrel. A biblia, ha a legnagyobb akarja mondani Istenről, azt mondja, hogy Isten *beszél*. Isten legnagyobb tette: „az Ige testté lett”. Épen ez az „Istent Igéje” Jézus Krisztus, minden isteni beszéd központja, célja, tartalma. Isten Krisztus által beszél. Ha Krisztus szól, Isten szól. A Krisztusban való isteni beszéd szive a *megigazítás*. „Megigazítás”: Isten bennünket „bűnösöknek és mégis gyermekeinek” nevez. Krisztus szavával Isten mondja az ítéletről, a megbocsátásról és az „új engedelmességről” szóló ígét. E három olyan, mint három egymásba tükröződő tükör. Az ítélet igéje Isten kegyelmének is jele, a megbocsátás ítélet is, az „új engedelmesség” igéje megbocsátás is, de ítélet is. A *kegyelem* igéje az uralkodó hang az egész isteni beszédben, ezért evangélium, örömhír. Isten igéje sohasem csak szó, hanem mindig tett-szó. Ha Isten beszél, történik valami. Isten tett-szava mindig *csoda*, azaz Isten *szabad* tette, nem tartjuk hatalmunkban. A csoda más, sőt ellentétes a mi gondolatainkkal. Isten tette ezért „botránkozás” a természeti embernek. Isten igéje azonban tett-szó. Isten minden tetteben szónak van elsősége. Isten minden tettét szava, igéje teremti. A beszéd mindig számol a „te”-vel, közösséget teremt. Isten minden tette szó, íge. Isten a mi hallásunkhoz és gondolkozásunkhoz fordul cselekvésével, a gondolkozásunkon át akar életünkbe belépni. Isten minden tette az ige nélkül kétértelmű vagy egyáltalán meg sem ismerhető. Ez a helyzet *nyomorságot* jelent számunkra. Isten e világban *hitet* kíván tőlünk. „Ige” és „hit” összetartoznak.

Hol találkozzunk Isten igéjével? A szabadító ige egyedül csak ott van, ahol Krisztus beszél velünk. Hol beszél Krisztus velünk? A bibliában. Mi a biblia? Irat arról, hogy Isten kétezer évvel ezelőtt hogyan szólította meg az embereket. A keresztyén gyülekezet szerint még több. Isten *velem* beszél *ma, itt*. Van-e Isten szabadító igéje a biblián kívül, az egyházban? Van. A *Szentlélek* az embereket követekké teheti és ezáltal áll elő az *egyház*. Mert itt van a Szentlélek, van „ma és itt” Isten igéje. Ez Isten nagy csodája. Ez nem a római pápaság, mely a pápát a biblia fölé állítja. Az első a bibliai ige, Isten így teszi az egyházi ígét az Ő igéjévé.

A káté lényege. Három felfogás lehet a kátéről: *a)* a biblia kivonata; *b)* a reformátori géniusz kifejezése; *c)* egy pedagógiai könyv az ifjúság nevelésére. A szerző ítélete: *a)* felfogás elejtendő, a másik kettőben van igaz, de egészében nem találó. A bibliát nem lehet összefoglalni, az igével rendelkezni. A reformátorok nem zsenik, hanem bűnös emberek. A káté tehát: *a)* tudósítás Isten igéjéről Luther koráról; *b)* nemcsak *tudósítás*, hanem maga Isten szava és beszéde; *c)* tehát a *jelenlegi* gyülekezethez is szól; *d)* Isten igéje csak annyiban, amennyiben áthatja Istennek a bibliai igében levő igéje.

Mi a vallástanítás? A vallástanítás csak egy sajtóságot esete az igehirdetésnek. „Igét hirdetni” annyit, mint a Szentlélek erejével azt tenni, amit Isten akar tenni: a mai gyülekezetnek megmondani, hogy a megigazító Isten hűsége tartja éspedig úgy mondani ezt, hogy a gyülekezet, ahol és amikor Isten akarja, életével mondhatson arra igent.

Az igehirdetés Isten igéjének, mégpedig a bibliában levő igéjének meghallásából áll elő. Isten igéje a biblia emberi „szavában, szavával és szava alatti” szól. Isten úgy használja fel az emberit, hogy az emberi marad s mégis az Ő művévé válik. A bibliai ige valódi emberi szó annak minden tulajdonságával és mégis Isten szava. Isten igéjét a bibliai igében meg kell hallani. Meghallható közönséges *gondolkozási aktusban*, mint más emberi szó. Utána *gondolunk* a bibliai igének (exegézis). De mert ugyanakkor Isten igéje is, imádkozó gondolkozással gondolkozunk róla. A bibliai ige mögött mindig valóban Istent, a szent és hűségest, a megigazított halljuk.

Az igehirdetésnek 3 feltétele van: *Isten igéje: legyen igaz, szólítsa meg a mai gyülekezetet; tegezõ* (per du) legyen, értse meg a gyülekezet: legyen *világos*.

Világos: idegen szavak, kanaáni nyelv nélküli, a bibliai nyelvre épített. Rövid mondatok. Világos felépítés, felosztás. Fegyelmezetlen forma: szertelenség a gyülekezethez.

Tegezõ: Isten valóban az emberhez szól, a gyülekezet nem szemlélõ, mindig érdekelt. Ismernem kell, hogy hol vág bele az ige a gyülekezet életébe és hogyan reagál erre az én gyülekezetem?

Igaz: Ez a legfontosabb. Igaz, ha *textusszerű*. A textus alakító hatalom, a prédikáció királya, nem igazolója. Igaz az igehirdetés, ha nem akármirõl beszél, hanem *Istenrõl* beszél és mindig újból Istenrõl. Istenrõl, aki nem nyugszik, nem hallgat, hanem élõ hatalmával tör be mai életünkbe. Az igehirdetés igaz, ha Istent fenséges Úrnak mutatja s tetteit csodáknak, amelyek nem illenek be életünkbe. Az igehirdetés akkor igaz, ha evangéliumot hirdet, Isten örömdetes kijelentéseit, amelyeket ne változtassunk felszólításokká, parancsokká! Ne szabjon az igehirdetõ szorosabb feltételeket, mint Isten, hadd énekelhesse a gyülekezet: „Istennek legyen örök hála!”

A vallástanításban is a *gyülekezetrõl* van szó. Az iskolai ifjúság is gyülekezet. A vallástanító elõtt megkeresztelt emberek vannak, ifjak s nem a templomban, hanem az iskolateremben. Mert elvileg az igehirdetés és vallástanítás ugyanaz, feltétellel is azonosak: legyen világos, tegezõ, igaz. Különösen fontos az ifjúságnál a *világosság*, azután az ifjak gondolatvilágába mélyülés, végül, hogy ne morált, hanem evangéliumot adjunk, az Ószövetségi törvény is Isten jóságáról szóló igével kezdõdik.

A *formai fokok* kérdése nem mellékes, mert lényeg és forma a legszorosabban összetartoznak. A lényegnek *szüksége* van formára és megteremtí a megfelelõt. A formán a lényeg felismerhetõ. Egyideig a Herbart—Ziller-féle módszer uralkozott, amely az általános tanítás számára készült. A formai fokok: elõkészítés-elõadás-elmélyítés-kapcsolás-alkalmazás. Ez az idealizmus világnézetének felelt meg, a gondolkodás menetét vette figyelembe. A vallástanítás ezeket a fokokat átvette az idealizmustól. Kereste a szellemi folyamatokat, a valláserkölcsit tartalmazt és mindenütt kapott imperatívust. Meg volt az ellenlátás is a romantikus érzésbarátok részérõl (élménytanítás). Pfenningdorf az *értékelés* beállításával az ideálista elemekhez romantikusokat osztott. Ebben veszélyes a tette való felhívás. Az értékelés pedig nem újszövetségi gondolat, mert a természeti ember számára az evangélium nem érték s a megigazítást visszautasítja. Ezek a formák nem felelnek meg az ügynek.

Hogy olyan formát találjunk, mely megfelel a reánk bízott ügynek, arra kell gondolnunk, hogyan olvassuk a bibliát. Az út ez: *szavakat* olvasunk s igyekszünk megérteni. A bibliai történet *értelmét* keressük. Megpróbáljuk a történetet *Isten egykori cselekvésérõl való bizonyágtételnek* nézni. Felismerem végül, hogy Isten ezzel a történettel *engem* is megszólított.

Ez az útja az ifjúság Isten igéje meghallgatására való tanításának is.

1. Szavakat mutatunk nekik és megértetjük velük azokat. (1. fok : *nomina*.)
2. Megmutatjuk a történet értelmét, tartalmát. (2. fok *res*.)

3. Felmutatjuk nekik Istennek a bibliai gyülekezeten való cselekvését. (3. fok: *actum*.)

4. Megmutatjuk, hogy Istennek ez a cselekvése a jelenlegi gyülekezeten is történik, történni akar. (4. fok *verbum*.)

Ezek a *tárgyi* fokai a vallástanításnak (Sachstufe).

Ezekhez jön 5. az *ellenkezési* fok és talán a 6., az „egyházi fok“. Az „egyházi fok“ mutatja, hogy Isten nemcsak a bibliai gyülekezettel cselekedett úgy, hanem mindig *újból* az Ő gyülekezete életével is. Még fontosabb ennél az „ellenkezési“ fok. Ez a természeti ember Isten cselekvése elleni tiltakozását fejezi ki. A vallástanító a gyermekeket ne a vallásórai-énjükkel vegye számításba, hanem valódi, uccai-énjükkel, amely ellene áll Isten igéjének. Ezt az ellenkezést le kell küzdeni.

Ezek a fokok esetenként különböző terjedelműek lehetnek, néha valamelyik el is maradhat. (Pl. az *actum*-fok a Jézus-történeteknél). Néha egy fokot több részre kell osztani. A fokok fontosak a catecheta *előkészületénél*. Ezek szerint gondolja végig anyagát s meglátszanak a tanításban is. Értékük: tiszta vonalvezetés, a *verbum*-fok kényszerít lelkigondozói magatartásra, megment a sívár intellektualizmustól, a tanításnak megadja az ügühöz szabott csúcspontokat. Az *actum*-fok segít arra, hogy Isten tetteit hirdessük. A tárgyi fokokhoz csatlakoznak a lélektani fokok. A gondolkodás törvényeit figyelembe kell venni. A lélektan nem úr, csak segítő. A lélektani fokok a tárgyi fokokon belül jelennek meg, mindig előkészítenek, mindig kapcsolnak. Ide tartozik a koncentrációs fok is, amely a központi dolgokat dolgozza ki.

A *káté* tényekről, valóságokról, élményekről való jelentés. Az egyház átél valamit és ez ismeret. A kátében az *egyház* fejezi ki magát, az egyház szava is közvetett Isten igéje. A fokok a kátétanításban lényegileg ugyanazok, mint a bibliai történetnél. A *nomina* a kátészöveg, a *res* (az egyház élménye.) Az „egyházi“ fok helyett itt a „bibliai“ fok, az ige szerepel itt, nem mint *szemléltetési* anyag, hanem mint *tekintély*. A fokok terjedelme és elhelyezése itt is rendkívül változatos. A bibliai fok állhat itt legelől. Minden kátérésznél különös rendezés szükséges ez új *megvilágítás* szerint.

A III. gyakorlati rész részletesen foglalkozik a Luther kátészövegével, a kátétanítások kidolgozásának szabályaival s végül kidolgozott tanításokat ad a Luther-káték alapján. E részből csak néhány szempontot emelünk ki. A *kátészöveg* minden szavát nem szükséges tárgyalni. A káték sorrendjétől el lehet térni, azt szükség szerint ki lehet egészíteni, kátérészleteket el lehet hagyni. A káté-tanítások kidolgozásánál a *szövegre*, a *gyülekezetre* és a *kidolgozásra* kell tekinteni. A szövegnél a szömegértésre, a tárgyi megértésre és az Isten igéjére vonatkozó kérdések a gyülekezetenél a mai gyülekezet szubjektív visszahatására és objektív helyzetére vonatkozó kérdések nagy számát sorakoztatja fel.

Schieder művét elsősorban evangélikus lelkipásztorok használhatják, mert szempontjai szembeszökően lutheriek és a könyv 5/6-át kitevő gyakorlati része is kizárólag a Luther-káték feldolgozásával foglalkozik, de református theológusok és lelkipásztorok is haszonnal forgathatják, a benne érvényesült szempontokat saját hitvallásuk szerinti módosítással felhasználhatják.

7. parancsolat.

1. Az az Istentől való rend, amely köré Isten a hetedik parancsolatot körfalként építi, a tulajdon — jegyezzük meg jól, — a *más* tulajdona.

2. Ezért nincs rendjén, ha a 7. parancsolatban a súlyt arra helyezzük, hogy miként juthatunk tisztességes úton tulajdonhoz. Kétségtelenül azt is meg lehet tárgyalni, de csak a legszorosabb kapcsolatban a 7. parancsolatban követelt szeretettel: „hogy legyen mit adni a nélkülözőknek“. Mindenesetre lehet az ellenvélemény fokán is erről beszélni: ha a 7. parancsolatot teljes komolyságában hirdetjük, könnyen jelentkezik a kérdés: Hogyan fogunk tulajdonhoz, vagyonhoz jutni, ha mindig csak másokra gondolunk? Hát lehetséges-e a világon tisztességesen járni? — „Dolgozz és imádkozz, Isten mindent meg fog adni neked, mire egész életedben szükséged van,“ ez a tulajdonhoz vezető út, nem pedig a csalás vagy a keményszívűség.

3. Mi ugyan először a *nekünk* adott tulajdon isteni adományáról szö-
lünk, mint az 5. parancsolatnál; de csak azért, hogy aztán mondhassuk:
mindezt Isten a mi *felebarátunknak* ajándékozta.

4. Mi a „tulajdon“ szót a lehető legszélesebb értelemben fogjuk fel.
Hiszen van még egyéb tulajdon is, mint a takarékkönyvek és bankbetétek és
lovagi birtokok. Hozzá még a mi gyermekeink közül a legtöbb ilyen tulajdon-
nal nem rendelkezik. És mégis nekik is megvan a tulajdonuk: egészséges
test, egészséges érzékek, munkaerő, munkahely.

5. Ha, amint javasoltuk, a 9. és 10. parancsolatot a 7. parancsolathoz
vesszük, a tulajdon fogalmát még szélesebbre kell kiterjesztenünk: szolgálók,
alkalmazottak, munkások. Itt nem vesszük a „feleséget“, kivált hogy már a
6. parancsolatban volt róla szó. Gondolunk itt az Absolon lopására is. Ő
ellopta Izráel fiainak a *szívét*. Az is egy darab tulajdon, ha az emberek valakit
szeretnek.

6. Nem szükséges, hogy hosszadalmas fogalmi meghatározásokat adjunk
a lopásról, ami — 1. az 5. parancsolatot — inkább való egy jogi előadásba, mint
a vallástanításba. Nincs szükségünk arra, hogy a lopás, betörés, rablás külön-
böző fajtáit tisztázzuk. Az sincs helyén, hogy tisztán definiáljunk: nem venni
— hamis árú — hamis kereskedelem. Elég egy pár konkrét példa. A lelki-
ismeret ért németül!

Lehetőleg emeljük ki a lopás *finom* módját: hűtlenség a talált tár-
gyakkal kapcsolatban, adóeltitkolás, csapnivaló munka és mégis igénylése a
bérnék — „a tisztességes embereknek ez a családja“. Csúcspontja ennek a
gondolatban való lopás: az irigység. Ezért jutunk mi itt a 9. és 10. paranc-
solathoz.

7. Nem azért vagyunk mi, hogy a kapitalizmust vagy a szocializmust
igazoljuk. Minden gyermek szeme elé kell állítunk azt a kötelességet, hogy
a másik javát az ő részéről ne erje sérelem (kár).

8. Pozitív irányban juttassuk szívesen és örömmel szóhoz az *állam*
szociális munkáját (munkanélküliség elleni küzdelem, télisegély ésatöbbi.) De
azután vezessük még tovább a gyülekezet különleges kötelességéig — Apost.
csel. 2. rész.

Az első gyülekezet vagyonszövetségét, amennyire lehet, kritikailag vilá-
gítsuk meg. Az az érzület a döntő, amely egyszerűen nem akarja hagyni a
testvérét éhezni, hanem őt is tulajdonhoz akarja segíteni. Itt van hely arra,
hogy megegyezően szóljunk a belső misszióról, mindenekelőtt a Bodelschwing
gondolatáról: Munkát, nem alamizsnát!

9. A katechesis-kísérlet:

res: Mi a tulajdon? Mindazt leírni, ami hozzátartozik, talán az első
hítcikk és annak magyarázata alapján. Ami ott van, még kiszélesíthető azáltal,
amit a 4. és 5. pont alatt mondtunk. Az első hitcikk bekapcsolása által a
vallásos világba jutunk. *Isten* ajándékozta mindezt.

Mit ajándékoz Isten a tulajdonnal? Családunkkal együtt szabadok
vagyunk a táplálkozás gondjaitól — önálló emberek lehetünk — nem vagyunk
idegen segítségre utalva — senki idegennek nem vagyunk terhére — segít-
hetünk másokon. Arról is lehet beszélni, hogy milyen nehéz hinni és imád-
kozni, ha éhezünk kell.

Isten ezt *nekem* ajándékozta. És a *másiknak*. És Isten oltalmazza a
másik tulajdonát a parancs által. A lopást először egészen durván vázoljuk.
actum: Ismét beszélhetünk az államról, hogyan védi törvényeivel a más
tulajdonát és bünteti azt, aki az ellen vét.

Isten azonban még tovább megy. Ő amellel még egészen más módon
büntet; büntet ott is, ahová az állam már nem ér el.

Isten többet is *követel*. Van „tisztességes emberek lopása“ is, amit az
emberek már egyáltalán nem is tartanak lopásnak — lásd a 6. pontot. Fő-
ként a „gondolatban“ való lopás.

Mindez szembe kerül a testvér iránti szeretettel, amelyet Isten követel.
És szemben áll az Isten iránti félelemmel, aki mégis a másíknak is adott
vagyon!

De mert Isten áll emögött a parancs mögött, azért a parancs még

tovább is megy. Ne csak ne lopjunk, hanem *segítsünk* is, hogy a másik tulajdona birtokában megmaradjon, tulajdonhoz jusson. Az államnak a gondoskodása, amikor is az állam ismét Isten megbízottja! A keresztyén gyülekezet itt a legélen áll. A gyülekezet a másikban nemcsak a néphez tartozót látja, hanem a keresztyén testvért, aki velünk együtt hallja Isten igéjét, aki meg van kereszelve, mint mi, aki hivatalos az úri szentvacsorához, mint mi, akiért az Úr Krisztus meghalt. Még mennyivel inkább kell a mi gyülekezetünknek ahhoz segítséget nyújtania, hogy mindenki az Istentől adott jogához jusson!

A belső misszió és annak tulajdonhoz segítő munkája! Ez nem csak a lelkészekre és diakonusokra és diakonisszákra vonatkozik. Nekünk magunknak is segítenünk kell. Mi keresztyének csak gondozói (sáfárai) vagyunk saját vagyonunknak. Abban is segítenünk kell, hogy az emberektől a *szíveket* ne lopják el, hanem, hogy a szív azoké maradjon, akikhez tartozik.

verbum: az ifjúkori kis tisztességtelenségek, amelyek öregkori nagy tisztességtelenségeké lesznek!

Egy kétség: ha a 7. parancsolatot ennyire komolyan vesszük, hogyan juthatunk magunk vagyonhoz? — Dolgozzál és imádkozzál! A munkához tartozik a takarékoság is. De mindezt nem azért, hogy gazdagok legyünk, hanem hogy *segíthessünk!*

A *jókedvű* adakozót szereti az Isten.

Befejezés Máté ev. 25 : 35 skv. verseivel.

(Fordítás Schieder J. Katechismus-Unterricht c. könyvéből 69—72. oldal.)

M. Nagy Ottó.

Nyugateurópa XVI. századbeli nagy vallásos mozgalma, a reformáció nem hagyta hatás nélkül Európa délkeleti részének a keresztyénységét sem. Ennek az állításnak az igazolására, elég ha arra a tényre utalok, hogy a román ortodox egyház az erdélyi magyar és szász luteránizmus és kálvinizmus hatására már a XVI. században a nemzeti nyelvet tette a kultusz nyelvévé, valamint arra a másik tényre, hogy egyházunk ezelőtt 6 esztendővel (1925) azt a kálvinista szervezetet fogadta el, amelyik már ezelőtt mintegy 50 évvel meghonosodott az erdélyi románok és a szerbek között. A reformáció azonban megjelenése óta az ortodox egyházak sorában mélyebb és magasabb visszhangot is támasztott. Ebben az előadásomban igyekszem önök előtt rámutatni az ortodox egyház és teológia történetéből arra a kísérletre, melyet Konstantinápoly ökumenikus pátriárkája, Cirill Lukárisz tett, hogy általa elkálvinizálja egyházát vagy legalább is a lehető legnagyobb mértékben közelítse a kálvinizmushoz és hogy így a kálvinizmussal egy védszövetséget hozzon létre a római katolicizmus mindenhatósága ellen.

Hogy jobban megértjük ennek a vakmerő vállalkozásnak a jelentőségét és a bukást, mely követte, mindennek előtt e nyugtalan pátriárka rövid életrajzát kell összefoglalnom.

A kiváló tudós, Iorga Miklós, a bukaresti egyetem rektora, bemutatta önöknek január 24-i előadásában (1931) Cirill Lukáriszt mint jó hazafit, az én feladatomban az, hogy most mint teológust és pátriárkát mutassam be.

* Irta és a párisi protestáns Teológiai Fakultáson felolvasta *Mihălcescu Ion* a bukaresti egyetem teológiai fakultásának dogmatikás professzora. Mihălcescu professzor úr a ma élő legnagyobb román ortodox teológus, 1936 őszén szerzetesi fogadalmat tett s ez alkalommal az *Irineu* nevet nyerte, címzetes püspökké (ierark) választották s ma *Irineu Târgovișteanu* név alatt a munténiai mitropolia vikáriusa. Itt közölt tanulmányának érdekessége az, hogy a protestántizmus hatástörténetét érintő témát dolgoz fel benne. A tanulmány francia protestáns folyóiratban jelent meg: a „*Revue d'histoire et de Philosophie religieuses*“ (Strassburg) 1931 nov.—dec.-i számában 506—520 oldal.

Cirill a szerzetesi neve volt Constantin Lukarisznak, aki 1572 november 13-án született Candie-ban, Kréta sziget főhelyén. Kréta akkor Velence tulajdona volt. Családjá valószínűleg Dalmáciából, Raguzából származott, ahol Cirill előtt is, után is éltek Lukaris-ok nagy számmal. Szülei minden esetre jómóduak lehetek, mivel a kis Konstantinnak kora két legnevesebb mestere volt a tanfője: Meletios Vlastos és Maximos Margunios.

12 éves korában Velencébe küldték tovább tanulni, majd onnan Páduába, ahol ragyogó tanulmányokat folytatott 22 éves koráig. Páduából írta Velencében tartzkodó mesterének, Marguniosnak, hogy katolikus akar lenni. Csakhamar azonban, — anélkül hogy magatartása megváltozásának igazi okait tudni lehetne — éppen úgy, mint Margunios, ő is a legkérelhetetlenebb ellensége lett mindennek, ami katolikus és főleg mindennek, ami jezsuita.

1594-ben, tanulmányai befejezése után, Alexandriában tartózkodott Meletios Pegas pátriárkánál, aki neki jóakarója és rokona volt. Meletios szentelte fel őt szerzetessé. Nehéz megállapítani, hogy Nyugateurópa országaiban tett nagy utazását, mely alatt annak a kornak a vezető személyiségeivel és hírneves protestáns teológusokkal ismerkedett meg, 1594 előtt, vagy 1594 után tette.

1596-ban Cirill Litvániában az Ostrog-i Akadémia rektora volt. Azért sietett ide, hogy megakadályozza a Ruthéneknek Rómával való egyesülését, azonban a jezsuiták megelőzték és kevéssel az ő megérkezése előtt, 1595 december 25-én a Brest-i fényes zsinaton megköltötték az uniót. Ostrogban 6 évig tartózkodott Cirill mint az alexándriai pátriárka követe és résztvevett a lengyel- és litvánországi összes protestáns felekezetek egyesüléséért tartott számos hitvitában. A jezsuiták, ellenségei, ez alatt az idő alatt a legellentétebb mende-mondákat terjesztik róla. Egyesek szerint, Cirill a protestántizmusra való térése tárgyában állandó levelezést folytatott Genf és Wittemberg protestáns teológusaival, sőt állítólag meg is látogatta ezt a két várost. A görög egyesültek (t. i. a római egyházzal egyesültek) Leo Allatius és Papodopoulos tudni vélik azt az összeget is, amelyet áttérése jutalmául nyert volna.

Mások szerint a katolicizmusra tért át. A jezsuita Scarga a maga munkájában: „Miscellanea de Synodo Brestensi“, egy Cirillnek tulajdonított levelet közöl „in qua confessionem fidei suae romanae conformem edit“, (amelyben tehát Cirill a maga hitvallását és pedig a római egyház hitvallásával megegyező hitvallását közli.) Mindez azonban csak jezsuita kitalálás. Az igazság az, hogy Cirillnek nagy szimpátiája volt a protestánsok iránt és legyőzhetetlen antipátiája a jezsuiták iránt.

1602-ben Cirillt Alexandria pátriárkájává választották meg a megboldogult Meletios Pegas utódjává. Ugyanebben az évben megismerkedett Hága Kornéllal, Hollandia konstantinápolyi kövével. Hága hatására megszüntette a holland árminianusokkal való

kapcsolatait. Liberális jelleme miatt azonban vitája volt a konstantinápolyi pátriárkával.

1612-ben II. Neophitos konstantinápolyi pátriárkát lelették méltóságából, mivel a jezsuitákkal szimpatizált. Cirill volt kiszemelve utódjának, azonban ez alkalommal nem sikerült a megválasztása. Szerinte az volt az oka bukásának, hogy nem akarta megfizetni azt az óriási összeget, amelyet tőle kineveztetéséért kértek — ellenfelei szerint protestáns gondolkozása volt megválasztásának az akadálya. Valóban az ujonnan megválasztott pátriárka előtt védekeznie kellett egy polémikus levélben a lutheránusság vádjával szemben. De bár ő szüntelen bizonygatta ortodoxiáját, protestáns szelleme kitűnt a védekezéséből is.

Cirill később meglátogatta az Athos hegyet és Havasalföldöt. Az ország fejedelme akkor Radu Michnea volt, Cirillnek régi iskolatársa Velencéből. Radu nagyon szívélyesen fogadta Cirillt Tergovistében, akkori székhelyén. Cirill ott maradt bizonyos ideig és a metropolitai kathedrálisban prédikált a Szentléleknek a Fiutól való származása ellen (Filioque), a purgatóriumi tűz ellen és a pápa elsőbbsége ellen — három jelentős különbség a római egyház és a keleti egyház dogmatikája között. Tergovistéből elutazva, levelet írt a fejedelemnek, melyben az eucharisztiaiban a kovásztalan kenyér használata ellen ír — ez a negyedik különbségpont a katolicizmus és az ortodoxia között.

Visszatérve Alexandriába, Cirill folytatta kapcsolatait a már említett teológusokkal és tudósokkal, sőt újakat is kötött: az egyik holland államférfival, David le Leu de Wilhelmmel, Anglia királyával I. Jakabbal, Abot Györgyvel, a canterburgi érsekkel, Léger Antallal, aki megelőzőleg Genfben volt lelkész és professzor, később a holland követség konstantinápolyi lelkésze lett, a remonstráns Vitenbogaart-tel, Svédország királyával Gusztáv Adolfal és kancellárjával Oxenstiernával; David le Leutól pedig nagymennyiségű, nyugaton megjelent protestáns, sőt katolikus könyvet is kapott.

1621-ben Cirillt megválasztották Konstantinápoly pátriárkájává. Mivel elődje mérgezés folytán halt meg, Cirillt gyanúsították azzal, hogy ő ennek a bűnnek az értelmi szerzője. A mérgezéssel gyanúsított főpaprak chalcdoni érsekké való előléptetése megerősítette ezt a gyanút. Mindenesetre a barátok és az ellenségek egymásnak ellentmondó véleményei tömegéből ma már lehetetlen kideríteni, hogy mi az igazság ezekben a gyanúsításokban — ami különben így áll szinte minden Cirill alakjára és életére vonatkozó gyanúsításra nézve is. Ettől az eseménytől kezdődött Cirill életének a tragédiája. A jezsuiták halálos ellenségei voltak. Egész csomó püspök és metropolita volt, akik szintén vágyakoztak a pátriárka méltóságra, akik felhasználva a török politikai eseményváltozásokat — jól szívvvel tudtak szövetkezni a jezsuitákkal.

A jezsuiták ellenfelei nem szerették azonban a liberális pátriárkát — Cirill tehát szembenálló ellenfelek és tétovázó barátok

között állván, a támadások célpontja volt és mindenképpen tragikusán kellett buknia. Már az maga meglepő, hogy főpapi méltóságát tizenhét éven át meg tudta őrizni. Háromszor tették le méltóságából és csak Sir Thomas Rowe és Cornélius Haga angol és hollandi konstantinápolyi követek közbenjárásának tulajdonítható, hogy trónusát visszafoglalhatta. A jezsuiták egész csomó intrikát és machinációt találtak ki, hogy megszabadulhassanak ettől a megbizhatatlan „filius tenebrorum et inferni”-től — ahogy őt nevezték.

1638-ban Cirill elleneinek sikertült meggyőzőiök Murad szultánt, Báiram Pasa közbenjárása segítségével, hogy a pátriárka a török birodalom ellensége és hogy ő lázította fel a kozákokat Konstantinápoly ellen, akkor, amikor a török sereg megkezdte a perzsák elleni háborút.

A szultán anélkül, hogy más információkat még kért volna, megparancsolta egy janicsár-különménynek, hogy ölje meg a pátriárkát. Az aggastyánt elragadták, hajóra szállították és megfojtották. Holttestét a tengerbe vetették. Barátai később megkapták s egy szigeten elföldelték. Tíz év múltán, amikor ellenfele és trónutódja Cirill Contaris, azelőtt Berea mitropolitája, hasonló halállal mult ki, az új pátriárka, II. Parthénios nagy gyászünnepet rendeztetett a kálvinista eszméért vértanú halálát halt Cirill Lucanis sírhelyénél. Cirill megöletését leírta egy szemtanú: Natanail Konopios — Léger Antalhoz intézett egyik levelében, melyet első alkalommal I. Hotinger közölt „Analecta historico-theologica” c. gyűjteményében — Zürich 1652. — a XIX században pedig Legmond „Bibliographie hellénique”-jében — Páris 1894—96. Egy másik görög szerző, Aitolos Eugenius hasonlóképpen leírja Cirill halálát néhány évvel később „Ἀκολουθία ἐκκλησιαστικῆ” c. könyvében, — melyben „Cyrill martyr” tiszteletére mondandó liturgiát közöl. Cirill nyugati barátai közül Léger Antal írta meg életrajzát: „Fragmentum vitae Cyrilli Lucari” — Thomas Smith-nál „Collectanea de Cyrillo Lucaris, patriarcha Constantinopolitano” gyűjteményes mű — London 1707. — valamint egy másik műben is: „Narratio epistolica turbarum inter Cyrillum, patriarcham Constantinopolitanum et Jesuitas”, 1627. és 1628.

Cirill munkája, melyben kálvinista eszméit kifejtette, egy nagyon kis könyv, vékony 8 oldalas füzet, mely ezt a hosszú latin címet hordja: „Confessio fidei reverendissimi domini Cyrilli, patriarchae Constantinopolitani et consensu Alexandrini et Hierosolymitani aliorumque ecclesiarum orientalium antistitum”, Constantinopolitani mense Martio (I) I) CXXIX = 1629. Kornéliusz Hágának van ajánlva és kinyomtatva Genfben ugyanebben az évben. A szöveg végén Kornéliusz Hágának egy latin nyelvű megjegyzése olvasható: „Descripta fuit haec copia ex autographo quod propria Reverendissimi Domini Patriarchae Cyrilli manu quam optime cognosco; scriptum penes me manet et per me facta collatione, eam cu hoc ipso de verbo ad verbum convenisse attesto.” (E másolat Cyrill Pátriárka Öszentségének tulajdon kezű írásával készült

példányáról való; az ő írását igen jól ismertem. A kézirat nálam őriztetett és én magam hasonlítván azt össze, bizonyítom, hogy a két irat szóról-szóra megegyezik.)

A latin szöveg megjelenése után kevéssel, egy, a latin szöveghez nagyon hűségesen ragaszkodó fordítás jelent meg a kiadás helyének és évének jelzése nélkül. Több mint bizonyos, hogy Hága Kornél volt az, aki kinyomattatta ezt kiadást. A *Confessio* még ugyanabban az évben három francia fordításban megjelent: kettőt Sedanban nyomtattak, az egyiket Jean Jacques de Turenne, a másikat Jean Janon az Akadémia könyvnyomtatója — a harmadik fordítás Amsterdamban jelent meg, nem jelöli sem a fordító, sem a könyvnyomató nevét. Rövid időn belül angolul is megjelent.

Csakhamar követték azonban a cáfolatok is. Egy francia: Pater Messire François de la Bérardière Périgneux püspöke és egy holland Van Tilen kezdték meg a harcot. Ez utóbbi írta: „Hága fogja valószínűleg egyedül komolyan venni azt a dokumentumot, amelyet valamilyen éhenkórász görög írt azért, hogy elhitesse a hollandokkal, hogy a keleti egyház ugyanazt a hitet vallja, mint ők“ (az arméniánusok.)

E két küzdőhöz csatlakozott Iconium egyesült görög püspöke Caryophile Mátyás, aki Rómában a Propaganda Fidei szent kongregáció nyomdájában adott ki 1631-ben egy mérges hangú cáfolatot: „*Censura confessionis fidei, seu potius perfidiae calvinianae, quae nomine Cirilli, patriarchae Constantinopolitani edita circumfertur*“ cím alatt. E cáfolatnak vulgáris görög és klasszikus görög fordítása is megjelent a következő évben ugyanabban a nyomdában.

Caryophile ugyanazon a véleményen van, mint Van Tilen, mely szerint Hága Kornél élt vissza e „*Confessio*“-ban Cyrille Lucaris konstantinápolyi patriarka barátságával. Cirill barátai és ellenségei egyetértettek — ugyanazt állítva mindkét részről, az egyik rész azért, hogy védje Cirillt, a másik rész azért, hogy vádolja. Egyik is, másik is állította, hogy egy keleti pátriárka nemcsak hogy nem taníthat kálvinista tanokat, de nem is adhat ki latin nyelvű munkát. Voltak orthodoxok, akik a jezsuitákat gyanúsították e káté kiadásával.

Nagy visszhangot vert fel — s a helyzetet maga Cirill világosította meg, amennyiben kiadta „*Confessio*“-jának második kiadását görög-latin szöveggel, melyhez hozzátartolt még négy kérdést. Az új kiadás Genfben 1633-ban jelent meg — az egyház pásztorai és professorai társaságának a kiadásában, melyet bizonylított Legrand, aki e társaság regiszterének (G.) megfelelő részét kinyomatta.

Ez az új kiadás ismeretes lett sok nyugati országban, keleten azonban soha.

A cáfolat most már nemcsak egyesek, teológusok, klérikusok oldaláról jött, hanem az egyház oldaláról is. Mindjárt Cirill halála és utódja megválasztása után, 1638-ban zsinatot hivatott össze

Konstantinápolyba, a következő évbe újabb zsinat, azért, hogy megvitassák a kálvinizáló volt pátriárka kérdését. A két zsinat csodálkozását fejezte ki azon, hogy Cirill lehet a szerzője a neve alatt megjelent kátének, megcáfolták annak tartalmát és elítélték Cirillnek úgy a tanítását, mint a személyét. Néhányan a zsinat tagjai közül, mint pl. Métrophanes Critopulos, alexandriai pátriárka s Cirill régi pártfogoltja, visszautasították Cirill személyének az elítélését és csak a tanát kárhóztató végzést írták alá. Később két más szinódus, az 1642 i jassy-i és az 1672-i jeruzsálemi zsinat nem Cirillt tartották az inkriminált Confessio szerzőjének. Így az első csak a tanítását ítélte el Cirillnek, a második a személyét is — bár csak hipotétikus módon. „Hogyha minden valószínűség ellenére is, Cirill az említett Confessio szerzője, úgy átkozott legyen“, — határozta a zsinat.

Az a következtetés azonban, amelynek alapján Dositheus, e második zsinat elnöke azt véli, hogy nem Cirill a Confessio szerzője — minden alapot nélkülöz.

Íme az ő hamis argumentumai:

— Nem lehet ő a szerző, mivel prédikációinak a tanításában semmi hibát nem ejt az ortodoxián. Dositheus valóban felemleget egy egész csomó ortodox szöveget, amelyek nem erősítik meg Cirill kálvinista tanítását, azért mivel nem vonatkoznak a Cirill kátéjában tárgyalt kérdésekre.

— Nem lehet ő a szerző, mivel sohasem vallotta be, hogy a Confessio az ő műve. Ezzel szemben igaz, hogy ő ezt számos nyugati barátaihoz írt levelében bevallotta — amint mi ezt látni fogjuk.

Nem lehet ő a szerző — állapítja meg végül Dositheus — mivel a Confessio kézírata nem található a pátriárkátus. archívumaiban. De hogyan is lehetett volna azt ott megtalálni, amikor a kézirat Hága Kornél kezei között volt.

Dositheus idejétől napjainkig sok ortodox teologus fogadta el Dositheusnak ha nem is az érvelését, de legalább is az eredményét. Napjainkban pl. M. Massoloras az Athéni Theologia Fakultás régi professzora az ő munkájában: Συμβολική της ορθόδοξου ἀποστολικής ἐκκλησίας — Cirillt nem tartja az említett Confessio szerzőjének s ezért gyűjteményéből kihagyja. Hasonló véleményen van a nagy egyháztörténész, jelenlegi athéni mitropolita Papadopoulos Chrysostomos őszentsége is.

Tulajdonképpen egy csomó igazolatlan szégyenérzet készíteti arra az ortodox teologusokat, hogy Cirill Confessiojának az autentikus voltát tagadják. Az, hogy egy oekumenikus pátriárka elárulhatta az ortodox tant, nagy csorbát jelent az ortodoxia reputációján.

Amikor azonban így gondolkoznak:

— Elfelejtik azt, hogy a keleti egyház sehol sem tanítja azt, hogy pátriárkái csalhatatlanok.

— Elfelejtik, hogy a klérusok bűnei, bármilyen súlyosak is azok, mindig személyiek és nem érintik az egyházat.

— Elfelejtik, hogy az ortodox egyház tanítása nem volt még hivatalosan megállapítva, azoknak a pontoknak a nagy részére nézve, amelyeket Cirill Confessiojában felvet és hogy éppen az ő tévedései miatt formulázták meg halála után, hivatalosan e pontokra nézve a hivatalos egyházi tant.

— Elfelejtik végül, hogy a Reformáció éppen akkor — bár indirekt módon — milyen hatást gyakorolt az ortodox egyház tanítására, szervezetére és organizációjára.

Elvitathatatlan és kétségen kívüli tehát, hogy az a „Hitvallás“, mely 1629-ben Genfben latinul, 1633-ban pedig görögül és latinul megjelent, Cirill Lucaris pátriárka műve. A francia tudós Legrand döntő érveléssel szolgál erre nézve „Bibliographie hellénique“, I. kötetének (319. oldal), ahol leközli egymás mellett a Confessio kéziratának egyik oldalát és Cirill egy másik kéziratának az egyik oldalát — s a két írás azonosságát jól fel lehet ismerni.

Az autenticitás kérdése tehát megoldatott, lássuk most tehát az én előadásom főtárgyát: Cirill Lucaris pátriárka kálvinista eszméit. Ez a kérdés tisztán theologiai jellegű s éppen azért tekintettel nem teologus hallgatóimra, igyekszem röviden összefoglalni.

Franciából fordította: *Juhász István*.

(Folytatjuk.)

A gyermekmegfigyelés.

1. Pedagógiai jelentősége, története, módszerei.

A pedagógia állandóan fejlődő, változó tudomány, amely néha csendes újításokkal, néha forradalmakkal halad előre a maga útján. Nagyon változatos az az út, amelyet a pedagógia megtett a görög nevelési eszménytől a legmodernebb pedagógiai irányokig, melyek a gyermeket tették a pedagógiai gondolkozás középpontjává. A legújabb nevelési rendszerek hangsúlyozzák ki legerőteljesebben, hogy a gyermek az a sok drága értéket magába foglaló, élő anyag, amelyre egy közösség a maga jövőjét felépíti. Ezért kell minden nevelőnek éber figyelemmel kísérni a pedagógia fejlődését, hogy ezt a munkát az adott helyzetben és időben a lehető legjobban elvégezhesse. A pedagógia fejlődését két területen kísérhetjük figyelemmel: egyik az elméleti neveléstudomány, a másik a gyakorlati nevelői tevékenység. Ez a kettő élő közösséget alkot egymással. Az olyan elméletnek, amelyik nem a gyakorlati nevelési munkából fakad, nincs létezési alapja és elsorvad. Viszont az olyan gyakorlati nevelői munka, amelyiknek nincs meg a legszorosabb kapcsolata a pedagógia elméleti fejlődésével és nem igyekszik az általa megállapított célokból mindazt megvalósítani, amit a jelenben adott idő és helyzet követel, elveszti lendületét, korszerűtlenné válik s elcsökevényesedik, mint az olyan szerv, amely már nem tölt be feltétlenül szükséges életfunkciót. Ezért kell minden nevelőnek a maga munkáját a pedagógia legújabb eredményei alapján állandó revízió alatt tartani. Ezt kell tenniük különösen a tanítóknak és tanároknak, akik nemcsak a nevelési munka végzésére, hanem bizonyos tekintetben annak irányítására is hivatva vannak.

A modern nevelés egyik alapténykedése a lélektani alapokon nyugvó rendszeres gyermekmegfigyelés.

A gyermekmegfigyelésnek, habár régen kezdik szükségességét hangoztatni, aránylag rövid története van.

A gyermek adottságaival sokáig nem törődtek a nevelők. A legfontosabb kérdés az volt, hogy mit kell tanítani, de egyáltalán nem vették számításba, hogy milyen a gyermek sajátos szellemi alkata, mekkora a teherbíró képessége, holott alapjában véve ettől függ a tanítás sikere is. Erre a kérdésre pedig csak a gyermek ismerete alapján lehet felelni. Azonban hosszú évszázadokon ke-

resztül csak egy pár nagyobb pedagógust találunk, akik elméletben hangoztatják a gyermekmegfigyelés szükségességét.

Első tudatos hirdetője a XVI. század első felében Vives Lajos, aki a gyermek képességeinek és hajlamainak tervszerű tanulmányozását hirdette.

A XVIII. század második felében Rousseau hívja fel a nevelők figyelmét a gyermektanulmányozás fontosságára. Felhívását még ma is jelmondatként használják a pedagógusok: „Figyeljétek meg a gyermeket, tanulmányozzátok, mert nem ismeritek őt”.

Az első gyermeklélektani munkát a német Tiedemann írta a XVIII. század végén. A mozgalom azonban csak a XIX. század második felében folytatódott s Preyer Vilmosnak „A gyermek lelke” (Die Seele des Kindes, 1882) című munkája nyomán vett nagyobb lendületet. Ő a saját gyermekét figyelte meg 3 éven keresztül és ezeknek a megfigyeléseknek az eredményeit dolgozta fel. Ezután a gyermekmegfigyelés mind szélesebb körben terjed. Angliában Darwin, Poloch, Franciaországban Tain, Perez és Comprayré indítják be a munkát. Különösen nagy mértékben kezdenek gyermekmegfigyeléssel foglalkozni az Egyesült Államokban, ahol Stanley Hall vezetése alatt legelőször kezdik követelni a pedagógiának gyermeklélektani alapon való megreformálását. A gyermekmegfigyelésnek csakhamar az egész művelt világon lelkes munkásai akadnak. Mindenféle gyermektanulmányi társaságok alakulnak és számtalan csak gyermeklélektani kérdéssel foglalkozó folyóirat jelenik meg. Gyermektanulmány vagy pedológia néven egy új tudomány alakul ki, melynek feladata, hogy megfigyelje és leírja a gyermek testi és lelki fejlődésének jelenségeit, azok törvényszerűségeit megállapítsa és az ily módon nyert ismereteket rendszerbe foglalja. A pedológia anyaggyűjtése az egészen kis gyermekek megfigyelésével kezdődött, de kutatási területe csakhamar kiszélesedik és a kisgyermek megfigyeléséről átmegy az iskolás gyermekek tanulmányozására. Területileg is mindinkább szélesedik a mozgalom. Nemsokára az összes európai államokban, sőt még Japánban és Argentínában is intézményesen kezdenek a gyermektanulmányozással foglalkozni. Újabban annyi kiváló képviselője van a pedológiai irodalomnak, hogy csak a legkiválóbbak nevét felsorolni is igen hosszú időbe telne. Elég itt csak a Stern Vilmos, Meumann Ernő, Binet Alfréd, Jotejko Mária, Groos Károly stb. nevére utalni. A ma élő pedológusok legkiválóbb vezéregyénisége kétségkívül a svájci Claparède Ede, akinek neve és munkái mindenütt ismeretesek.

Ő teremtette meg a genfi Rousseau intézetet, amelynek hallgatói a világ minden részéből verődnek össze és nyernek bevezetést a tudományos gyermekmegfigyelő munkába. Az igen sok híres gyermektanulmánnyal foglalkozó nevezetesebb intézetek közül még a brüsszeli „Nemzetközi Pedológiai Fakultást” kell kiemelnünk. Magyarországon Nagy L. kezdeményezésére 1906-ban alakul meg a „Magyar Gyermektanulmányi Társaság”, amely megindította a ma is fennálló és a világ gyermektanulmányi irodalmában is

számottevő „Gyermek“ című folyóiratot. A magyar gyermektanulmányozás legkiválóbb képviselője: Nagy László. (Több munkáját idegen nyelvekre is lefordították.) Romániában Vaschide Miklós a legelső kiváló pedológus, aki sokáig a híres Binetnek volt a munkatársa. Ma Bucureștiben és Clujon van gyermektanulmányi laboratórium. A cluji laboratórium vezetője: Ghidionescu Vladimir; mellette a Theodosiu Demeter nevét említhetjük meg.

Gyors elterjedését a pedológia annak köszönheti, ami már az eddigi elmondottakból is látszik, hogy a nevelői munka alapját képezi. Ha a nevelés az a tevékenység, amely a gyermek testi és lelki képességét akarja helyes irányban továbbfejleszteni, akkor nyilvánvaló, hogy az eredményes nevelői munka legelső feltétele a gyermek testi és lelki tulajdonságainak lehető legpontosabb ismerete.

Claparéde jegyzi meg nagyon találóan, hogy amint jó kertész csak az lehet, aki a növényeket ismeri, jó nevelő is csak az lehet, aki ismeri azt a drága anyagot, amivel dolgoznia kell, a gyermeket. Valóban évtizedek hosszú során kikerültek tanítók azzal a megbízatással, hogy lelkeket fejlesszenek, anélkül, hogy ismerték volna a lelki fejlődés annyira különböző, egyéni törvényeit.

Hiszen a tanítóképző intézetek is csak 1910 körül vezetik be tantárgyaik közé hivatalosan a gyermektanulmányozást. Természetes azonban, hogy a nevesebb pedológusok és gyermekmegfigyelő intézetek munkássága nyomán már ezelőtt is sok értékes újítás valósult meg a nevelésben. Ennek a hatásaképpen alakultak a modern nevelőintézetek és formálódott ki a tanítási módszerek mai alakja. Ma már az orvosok és gyermekjogászok is külön gyermeklélektani kiképzést kapnak. Természetesen a pedagógusoknak, a tanítóknak és tanároknak van legelsősorban szükségük arra, hogy minden egyes rájuk bízott gyermeket külön megfigyeljenek, mert minden egyes gyermekben különbözők a testi és lelki jelenségek és hajlandóságok. Ma a művészetek is azt akarják kifejezésre juttatni, ami egyéni. Ezért fest mindenik festő más, sajátosan egyéni stílusban. Ma már a pszichológia sem csak az általános jellemvonásokat keresi, hanem azon túl az egyéni jellegzetességeket is, amelyek minden embernél különbözők. Természetes, ha eredményes munkát akar végezni, a nevelésnek is számításba kell venni ezeket az egyéni különbségeket.

Szembetűnő ez a különbség mindjárt testalkatban, amiről nem kell részletesebben beszélnem. De éppen úgy egyénenként különbözők az élettani, fiziológiai jelenségek is, mint amilyen pl. a légzőképesség, szív működés, vérkeringés, ellenállóképeség a fáradtsággal szemben stb. Még nagyobbak ezek a különbségek a lelki képességek tekintetében. Csak egy általánosan ismert dolgot említek: a lassabban gondolkozó gyermeket általában kevésbé értelmesnek tartjuk, pedig sokszor felülmulják a náluknál gyorsabbakat, csak a gondolkozási módjuk más. Természetesen ezek

a különböző lelki képességek csak úgy fejleszthetők kellő mértékben tovább, ha a nevelő ismeri azokat.

A gyermekmegfigyelés tehát nem öncélú munka: azért kell a gyermeket megfigyelni, hogy így jobban megismerve, jobb eredménnyel végezhessük a tanítás és nevelés munkáját. Nekünk pedig igen nagy szükségünk van nevelési munkánk továbbépitésére, mert új nehézségek támadtak, amelyeket csak öntudatos munkával küzdhetünk le. A mi közösségeinknek öntudatosabb tagokat kell nevelnünk a maiaknál. Ilyen céllal kell a gyermekmegfigyelési munkát fokozottabban végeznünk, mert hiszen eddig is végeztünk valami ilyenzerű munkát, ha nem is a mostani formájában.

A gyermektanulmányozás módszereit általában három csoportra szokták osztani: 1. Első a megfigyelés, ami abban áll, hogy megfigyeljük a gyermek testi és lelki tulajdonságát, magatartását minél többször és minél különbözőbb körülmények között. Pl. hogyan áll, hogyan ül, milyen magatartást tanúsít játék közben, ha bántják, hogyan tanul, stb. Ez a megfigyelés azonban csak úgy eredményes, ha — hogy úgy mondjam — tudományos tudatossággal végezzük. Legelső feltétel, hogy a megfigyelő pontosan ismerje gyermeklélektani szempontból az illető lelki jelenséget: pl. tudja, hogy általában miben különbözik a gyermek emlékezete a felnőttétől. Pontosán tudnia kell, hogy mit akar megfigyelni. Nem csak azt kell megfigyelni, hogy egy gyermeknek jó vagy rossz emlékező tenetsége van-e, hanem az emlékezés különböző működési formáit: a bevésés gyorsaságát, a bevéselt dolgok megőrzésének az időtartamát, az emlékezet gazdagságát, hogy milyen híven tudja visszaadni a bevéselt képzeteket stb. A megfigyelést nem szabad a véletlenre bízni, hanem tervszerűen több ideig kell egy jelenséget figyelni. Az egy esetben észlelt tulajdonságokat nem vesszük úgy mint kész eredményt, hanem egy külön erre a célra tartott füzetbe feljegyezzük és több ilyen eset alapján állapítjuk meg a végeredményt. Hogy ez az eredménymegállapítás minél helyesebben történhessék, legjobb, ha egy lelki jelenséget (pl. képzelőtehetség) különveszünk és ennek a viszonylagos értékét állapítjuk meg a megfigyelt gyermeknél. Sokkal nehezebb helyes eredményt úgy megállapítani, ha egyszerre dolgozzuk fel az egy gyermekre vonatkozó összes adatokat. Itt különösen az a veszedelem fenyeget, hogy a gyermeket nem tudjuk önmagában tárgyilagosan nézni, hanem a mi magunk lelki jelenségein keresztül nézzük és ítéljük meg az ő lelki megnyilvánulásait és azokat vagy a felnőttével azonosítjuk, habár kisebb mértékben van meg, vagy pedig éppen mert a felnőttéhez képest igen nagy különbséget látunk, nagyon leértékeljük a gyermek képességeit. Ez a Claparède hasonlata szerint éppen olyan, mintha egy falut egy nagyvárosnak megfelelő fogalmakkal akarnánk leírni és a templomáról megállapítanánk, hogy székesegyház, vagy pedig a különbséget látva, azt mondanánk, hogy nagyon kis és silány temploma van, holott a faluhoz viszonyítva, lehet nagy és szép templom.

2. Második módszere a gyermekmegfigyelésnek a kísérlet. Ez elsősorban jelenti az eszközökkel való mérést. Meg lehet mérni a test magasságát, súlyát, a légzőképességet, hallási- és látóképességet stb. Ide sorozzák rendszeren a megfigyelésnek azt a módját is, amikor nem eszközökkel mértünk, de megfigyelés végett mesterségesen idézünk elő valamilyen lelki jelenséget.

3. Harmadik módszere a gyermekmegfigyelésnek a csoportkérdés (ankét) módszer. Ankét az az eljárás, amikor egy lelki-jelenség tanulmányozására egy kérdéscsoportot állítunk össze, ezekre minél több feleletet gyűjtünk és ezekből állapítjuk meg a törvényszerűséget. Ettől meg szokták különböztetni a vizsgáló kérdések módszerét (angol szóval ezt nevezik *TEST* nek), ami abban különbözik az ankétól, hogy ennek a segítségével már nem törvényeket akarunk kideríteni, hanem azt akarjuk megállapítani, hogy milyen vonatkozás van egy már megállapított törvény és egyén között?

Természetesen reak nézve az a legfontosabb kérdés, hogy a gyermekmegfigyelési munkából mit és hogyan valósíthat meg a tanító a mi elemi iskoláinkban a rendelkezésére álló kevés idő alatt, a viszonylagosan nagyon szerény lehetőségek között. Erről a következő fejezetben lesz szó.

Erdélyi Gyula.

(Folytatjuk.)

A theologia V. évfolyama.*

I. Történet.

a) A Theol. Fakultás tanári Kara egyik értekezetlén merült fel az a gondolat a tanterv reformjának kérdése kapcsán, hogy a theol. tanfolyam egy évvel meghosszabbíttassék. Az ott felmerült indokok közül a nevezetesebbek voltak a következők: Először az, hogy a jelen theol. tanterv az I. évet speciális előkészítő évnék fogja fel, amely a középiskolai tanulmányokból a főiskolai tanulmányozásra átvezet; másodsor, hogy a tanterv úgy van megalkotva, hogy a jelenlegi óraszám nagysága a tanulmányozásra nézve nem kedvező, harmadsor, hogy a tapasztalat szerint a theológiáról kikerülő ifjúság nem tud eléggé megfelelni a speciális helyi és idői viszonyoknak, a tanult anyag sokszor holt töke marad, amelyet sem személyes birtokává tenni, sem gyümölcsöztetni nem képes, végül az a tény, hogy az egyházi közvélemény sürgette a lelkész-képzés gyakorlatibbá tételét.

E terv szerint az óraszám a következő: I. éven 22, II. éven 25, III—IV. éven 26—27, V. éven 20. Az V. évfolyamon a tanulmányozásra van fektetve a súly. Ennek tárgyai közé jön a tervezet szerint a Poiménika, Katech. gyakorlatok, Egyházjog, Egyházunk a világnézeti és hitvallási harcokban, Sociográfia, Művelődéstörténet, Egyh. közig. ismeretek, Közegészségtan, Közgazdasági ismeretek és egy tud. theol. szeminárium. Ezt a tervet a tanári kar 1933 ban készítette.

b) A gazdasági iskola megnyilta, ennek a református nép gazdasági irányításában tervbevett szerepe, a nép gazdasági életének kérdéseire terelődött figyelem s a lelkészek anyagi helyzetének súlyosbodása tereli a figyelmet a lelkészképzés kérdésében is a gazdasági és szociális élet kérdéseire.

Igy jelenik meg Makkai Sándor cikke 1935 jul. 30-án a Ref. Szemlében „Tetőzzük be a lelkészképzés reformját“ c. alatt, melyben a tanterv és lelkészképzési munka átszervezését tartja szükségesnek. Indokai: a tananyag és óramszám nagysága, a lelképásztorok sajátos feladatai felmutatására való tágabb lehetőség, a s. lelkészi év önálló munkára való nevelés tekintetében való elég-

* Ezt az összefoglalást, amely a theol. tanári Karnak az Igazgatótanácsához beadott munkálatával azonos, a kérdésnek újabb döntés elé hozatala alkalmából közöljük.

telensége, melyeket az V. évfolyam beállításával lát megoldhatóknak. Ennek célja a gyak. előkészület megadása s a jelen tultterhelésen való segítség. A terv szerint az V. évfolyam a Bethlen Kollégiumban lenne elhelyezve, a hallgatók abszolutoriumot csak az V. év végén kapnak s ezentul kell egy évet mint s. lelkésznek szolgálniok. A tárgyak közé lelképásztori munka gyakorlati, irodai ügyvitel, az állami törvények megismertetése, gazdasági munkák ismerete, szövetkezet kérdése jönnek. Kapcsolatot tart az V. évfolyam a Bethlen Kollégiummal és a helyi gyülekezettel, melynek munkájában résztvesz.

A tervet, miután részletes tervezetet dolgoztak ki rá az érdekelte intézetek i. karai, az egyh. ker. közgyűlés 1935 nov. 23 án 23. sz. alatt elfogadta, kimondva, hogy: „az V. évfolyamon a lelkészi hivatásra készülő ifjak azt a gyak. előkészületet, amelyet eddig a s. lelkészi szolgálatban töltött év alatt esetlegesen és hiányosan szerezhettek meg, fogják tervszerű és rendszeres formában elsajátítani. Emellett az I—IV. évfolyam tultsufolt anyagából is ide tétetnék át némely tantárgy.” A határozat előírja a tárgyakat, megállapítja, hogy egy rendes theol. tanár vezeli, hogy az I. lkp. vizsga a IV. év végén s az V. év végén egy másik vizsga foglal helyet.

Az előkészítés nehézségei s az idő rövidsége miatt a kormányengedélyt az igazgatótanács úgy kérte, hogy nemcsak az V. évfolyamra, hanem egy s. lelkészi tanfolyamra is kaphasson egyházunk engedélyt, amit a kormány meg is adott.

c) Mivel az V. évfolyam beállítására már az idő nem volt elégséges, egy s. lelkészi tanfolyam létesítetett az Ig. tanács határozatával, kimondva, hogy részt kell vennie azoknak, akik ide berendeltetnek a végzetek közül. Jelenleg 12 rendeltetett be s egy s. lelkész maga vállalkozott. Vezetése a koll. rektorprofesszora kezében van, aki mellett egy theol. m. tanár-lelkész van rendelve. Tárgyai és órarendje a következő: Exegesis 4, Ker. hit és életkérdések 4, Egyházismeret 2, Egyházigazg. gyakorlatok 2, Missziói munkák módszere 1. Vall. tan. gyak. 2, Jogi ismeretek 1, Szövetkezet 1, Iskolaigazgatás 1, Magyar irod. tört. 2, Román irod. tört. 2, Alkotmánytan 1, Egészségtan 1, Növénytermesztés 2, Állattenyésztés 1, Kertészet 1, Mezőgazd. és állattenyészt. gyakorlatok 2, Kisállattenyésztés 1, Gyümölcs és szőlőkezelés 1, Állategészségtan 1, Összefoglaló gazdasági ismeretek 1, Állatgyógyászati, kertészeti és gyümölcsészeti gyakorlatok 2, összesen 36 óra. Ezenkívül gyűlekezeti és istentiszteleti teendők. Két nap a gazd. tárgyak előadása a gazd. iskolában történik. Szervezete a következő: vezetését a rektor-professzor végzi, ügyeit egy intéző-bizottság igazgatja, melynek a theol. igazgató is tagja.

2. Szükségek.

Itt azokat a gondolatokat kell számbavenni, amelyek a lelkészképzés idejének meghosszabbítását indokolják, illetőleg szük-

ségessé teszik. Az egyh. ker. közgyűlés megállapítja, hogy feladata a s. lelk. év alatt hiányosan megszerezhető előkészület megadása. Az okokat három csoportba oszthatjuk:

a) A lelkészképzés reformjának vannak *theologiai* követelményei. Ilyenek a következők: a theol. tudománynak, amely a maga kérdéseit az egyház életéből meríti s amely enélkül az ifjúság előtt mint valami önmagáért való s élettelen tudomány állhat, az egyház életével és kérdéseivel való kapcsolatba hozása. Más oldalról: az egyháznak, amely kérdései tisztázását a theol. tudomány által nyeri s melynek kérdései a theológiával való kapcsolat nélkül idegen szempont alatt íteltetnének meg s az Isten Igéje megítélésétől függetlenülülhetnének s így zavart és bizonytalanságot okozhatnak, a theológiával élő kapcsolatba hozása, olyanformán, hogy a theológiának alkalma legyen a legapróbb és legvégső kérdésekre is rámutatni s azokat az Ige világosságába helyezni.

b) *Pedagógiai* követelmény gyanánt áll a lelkészképzés reformja előtt, hogy a tulterhelésen, az óraszám nagyságán, a középiskolai nevelés és tanítás hiányain segítsen; a tanulmányozásba úgy vezesse be a hallgatókat, hogy azok önálló tanulmányozásra képesek legyenek. Továbbá: alkalom nyíljk arra, hogy a hallgatók a kérdésekbe elmélyedjenek, azok számukra életkérdésekké legyenek, jelszavak és kölsőleges szempontok helyett el tudják sajátítani azt a képességet, hogy mindent alaposan és elvi szempontból nézzenek s a 4 év alatt tanult anyag úgy váljk sajátukká, hogy az megszabadulva a studiumszerű kötöttségtől munkájukban felhasználható legyen. Végül: ránevelés a gyakorlati egyházi munkára, úgy hogy ezek miatt a tanulmányaikat se hanyagolják el, de viszont meglássák ezekben az egyház életének a tényleges kérdéseit.

c) A lelkészképzés reformját *egyházi* szempontból is szükségessé teszik a következők: Először a theológiának, mint tudománynak s mint intézetnek az egyházi élettel való olyan kapcsolata, amely az egyháznak belső életét mutatja meg a hallgatóknak, amelyet Isten Igéje alá kell állítania s úgy szemlélnie. Másodszor: a lelkésznevelés munkája úgy történjk, hogy a hallgatók az egyházat ne csak egy külső intézménynek, ne egyéni munkatérnek vagy szabad érvényesülési területnek, hanem igazán a Krisztus testének lássák, ahol a Szentlélek azon munkája folyik, amely az ő életüket is igénybe veszi s amelyben más szempontok, mint Isten akarata nem dönthet. Harmadszor: alkalma legyen megismerni a gyülekezetet, annak munkáját, életét, éljen benne egy gyülekezetben mint öntudatos és munkára készülő vezetője annak s lássa annak életét nemcsak a külső igazgatás, de a belső munka oldalán is s így saját maga is nevelődjk Istennek való engedelmes szolgálatra. Ezt a s. lelkészi év nem tudja adni s a megvalósításnál tekintetbe kell vennie azt, hogy a hallgatók a gyülekezet életében résztvehessenek s azt megismerhessék.

3. Szempontok és elvek a kivitelhez.

a) Kétféle megoldás lehetséges: vagy egy tanfolyam formájában vagy a theol. tanulmányoknak egy évvel való bővítése alakjában. Az előbbi ismét vagy önálló tanfolyam lehet vagy valamely más intézettel (gazdasági iskola, tanítóképző stb.) kapcsolatban, a theol. székhelyétől távol.

A rövidebb, továbbképző, gazdasági stb. tanfolyammal való megoldás, amely önmagában önálló, hátrányos azért, mert megszakad a kapcsolat a theol. intézettel és tudománnyal s a tanfolyam szempontjai is a theol. szempontoktól idegenek vagy azzal ellenkezők lehetnek.

A más intézettel, a theol. székhelyétől távol való kapcsolat útjani megoldás a következő nehézségeket hozza magával. Ámbár természetesen nagyon nagy lehetőségeket nyit az a gondolat, hogy a jövőendő lelkészek együtt neveltessenek pl. egy tanítóképző, gimnázium és gazd. iskola növendékeivel s így az egyház tagjai és munkásai közös szellemben együtt nőjenek fel, számbaveendők a következő nehézségek: Először az, hogy a különböző iskolatípusok különböző céluak és szempontuak, a képző szakműveltséget, a középiskola ált. műveltséget, a gazd. iskola gazdasági műveltséget ad, sajátos nevelési és képzési szellemmel rendelkezik s ezek együtvé hangolása egy egyetemes, mindegyik felett álló nevelési cél segítségével szinte lehetetlen. Másodszor: a theologai hallgatók egy különálló sajátos szellemet képviselnek, amelyet nem lehet a többiekkel azonosítani, a theol. főiskola jellegénél s a theol. tudománynak más tudományokkal való viszonya miatt is. Harmadszor: az intézetek vezetésében a tanári kar tagjainak különböző helyzete hoz magával különbségeket, anyagi és szellemi tekintetben. Negyedszer: az ifjúság maga is különböző, iskolatípusok szerint kialakul bennük egy sajátos vonás, közöttük a theol. hallgatók vagy segédlelkészek nem találják meg a helyüket, fölényüket és helyzetüket részben saját magukban rejlő, részben a többi iskolák ifjúságában rejlő okok és azok részéről felmerülő igények miatt nem tudják biztosítani. Végül a theol. intézet központjától távol való elhelyezésben tekintetbe kell venni az ifjúság elválását a theol. intézettől, ebből következő nehézségeket: idegen környezet kísértéseit, idegen fegyelmelés különbségét, az elhagyottság és desolálódottság érzését s azon hatások nélkülözését, amit a theol. hallgatók az intézetben egymásra gyakorolnak. Ezzel együtt a tanfolyamos megoldásnál a helyzetük bizonytalanságának és ideiglenességének érzését, melyet fokoz az, hogy az illető intézetben nem családtagnak, hanem vendégnek tekinti magát. Mindez azt mutatja, hogy a helyes megoldás a tanfolyam-megoldási mód mellőzésével az, ha a theol. tanfolyam idejét emelik föl öt évre s ez az V. év a theol. intézettel szoros kapcsolatban, annak kebelében nyer elhelyezést, még akkor is, ha kényszerítő körülmények földrajzilag egy másik intézetben való elhelyezésére kényszerítlenek. Ezek alapján a következő szempontok fontosak a megoldáshoz:

b) *Szervezeti szempontok*: az V. évfolyam hallgatói a theol. intézet kebelébe tartoznak, mint annak rendes hallgatói, annak rendtartási, fegyelmi és nevelési szabályzata alá tartoznak. Az abszolutorium és lkp. vizsgálat kérdésében a következő megoldások lehetségesek: a) Abszolutoriumot az V. évf. végén kapnak, a IV. év végén a mostani I. lkp. vizsgálat, mint II. alapvizsgálat, theol. házi vizsgálatná tételik. Ennek nehézsége a jelenlegi E. T. rendelkezései, hogy a bizottság, vagyis az egyházkerület a hallgatók szaktudásáról nem tud meggyőződni, hogy az I. és II. lp. vizsgálat csak gyakorlati tárgyakat foglalhat magában. b) A IV. év végén az I. lp. vizsga megtartatik, de s. lek. szolgálatra nem bocsáthatatik ki az illető az V. évfolyam elvégzése és az azt lezáró vizsga letétele nélkül, viszont az abszolutorium csak az V. év végén adatik ki. Ennek nehézsége, hogy abszolutorium elnyerése előtt nem tehet lek. képesítő vizsgát, hogy ezzel tulajdonképpen a theologiai tanfolyamot már elvégezte s az V. évf. nem kapcsolódik szervesen a theol. tanfolyamhoz. c) Az I. lkp. vizsgálatot az V. évfolyam végén teszi, annak hallgatása után kap abszolutoriumot, ennek nehézsége, hogy az V. évfolyamon egyéb irányú tanulmányokkal lévén elfoglalva, a vizsgára nem tud készülni s így a eredménye is gyengébb lesz.

A szervezeti szempontok közé tartozó kérdések a legáció kérdése, melyben az V. évfolyam beállítása esetén a hallgatók ez évben is résztülnek s az anyagi kérdés, ahol méltányos könnyítés szükséges az egy évvel meghosszabbodott tanulmányi időszaknak elvégzésében az ifjúság segítésére.

c) Súlyosabbak a *tanulmányi* szempontok, amelyek az V. évfolyam beállításánál érvényesítendőek. Ezek alapját képezi az a megállapítás, hogy az V. évfolyam theologiai évfolyam, tehát céljában, tárgyaiban és módszerében theologiainak kell lennie. *Céljában* nem lehet célul kitűzni, hogy megelégedjünk bizonyos fogásoknak és eljárásoknak megtanításával, gazdálkodásra vonatkozó ismeretek elsajátításával stb. Fenn kell tartani, hogy az V. évfolyam minden kérdést és ismeretanyagot theologiai szempontból néz s azt keresi, hogyan kell az Isten igéje alapján az egyház szolgálatában felhasználni. *Tárgyaiban* is theologiai. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehet olyan tárgyat felvenni, amely nem theologiai tárgy, (gazdaság, jog, egyh. szervezet, szociológia stb) hanem azt, hogy theologiainak kell lennie annak a szempontnak, ahogy ezeket kiválasztjuk és a tantervbe bevesszük. A gazdasági kérdéseknél és tárgyaknál megmutatni, hogyan kell ezeket a lelképásztornak nézni s hogyan kell a népe gazd. életét Isten Igéje szerinti létté tenni, a kulturális életre nézve, hogyan ítéli meg azt Isten Igéje s mi jelentősége van annak a ker. egyház életében. Tehát nem annyira az anyagtudásra, mint arra a szellemre kell tekintettel lenni, ami az anyag felhasználásában kell, hogy vezérelje. A lelkész nem gazdasági szaktanító, nem kulturpropagandista, nem néphigiéniai apostol, hanem az Ige hirdetője, amely Ige az emberi élet egész

körére nézve hirdeti Isten hatalmát. Ezért különbség van abban az anyagban, amit pl. egészségstanból egy gimnázista, egy tanító-jelölt, egy gazd. iskolás és amit egy theol. hallgató kap. A *módszer* tekintetében a tárgyak kezelésében is a theol. szempont érvényesüljön, az előadások főiskolai színvonaluak, szeminárium-jellegűen, önálló gondolkozásra, tanulmányozásra s a kérdésekben való elmélyedésre indítsanak és tanítsanak.

d) Végül vannak *nevelési* szempontok az V. évfolyam előtt. Ezek először, hogy mivel a s. lelkészi év hiányait akarja pótolni, valóban megismertesse a hallgatókat azon gyülekezet s más gyülekezetek tanulmányozása útján az egyházi élet valóságos terével s eloszlassa az ellentétet, ami a theol. intézet és az egyházi élet kérdései között van. Ismertessen meg a gyülekezet életével, vezessen be abba a harcba, ami a gyülekezetben Isten ügyéért folyik. Így ismertesse meg ezen szempont alatt a gyülekezet igazgatásával, gazdasági, kulturális helyzetével a híveknek stb. Másodszor: vezessen be a lelkipásztorok munkaközösségébe az egész egyházban s más lelkipásztorokkal való testvéri kapcsolat kialakulását készítse elő. Harmadszor: a hallgatók személyes ker. életének elmélyítésére, az Igének a saját életük számára való üzenetének tanulmányozására nevelje reá az ifjúságot, hogy ebből az igehirdetés és ige szolgálatának megújulása következék be elsősorban a saját munkájukban.

Hála, hálaadás, háladatosság.

Tegyük vizsgálat tárgyává főként e két kérdést:

1. Mi az Isten iránti háladatosság indítéka?
2. Hogyan válik valóra a háladatosság?

A Szentírásból vegyük figyelembe a következő részeket:

V. Móz. 8:10 v. Máté ev. 7:18. scv. v., 15:36 v., 26:27. v. Márk 8:6—7. v. 14:23. v., Luk. 17:11—19. v., 18:11 v., 22:17, 19. v., Ján. 6:11, 23. v., 11:41. v. Cselek. 27:35. v., 28:15. v., Róm. 1:8, 21. v., 6:12. v., 12:1. v., 14:6. v., I. Kor. 1:14. v., 10:16—17. v., 30:31. v., 11:24. v., 14:16—18. v., II. Kor. 1:11. v., 4:15. v., 9:11—12. v., Eféz. 1:16. v., 5:4, 10, 16, 20. v., Fil. 1:3 v., 4:6. v., Kol. 1:3, 12. v., 2:7. v., 3:15, 17. v., 4:2. v., I. Thess. 1:2. v., 2:13. v., 3:9. v., 5:18. v., II. Thess. 1:3. v., I. Tim. 4:3—5. v., Filemon 4. v., Jelenések 4:9. v., 7:12. v.

Felhasználandók hitvallásaink, Kálvin művei, a rendelkezésünkre álló dogmatikai és építő iratok.

A Heidelbergi Kátéban, amelynek felépítésében a háladatosság fontos szerepet nyert, a 86. kérdéssel kezdődő III. rész foglalkozik vele, de azonkívül utalásokat találunk a következő kérdésekben: 1., 2., 6., 28., 32., 43., 55., 63., 64., 70., 77. és 81. k.

A kérdések feldolgozásai a szerkesztőségbe e lap megjelenésétől számított három héten belül küldendők be.

Missziói füzet sorozat

Jelenik meg 1937 szept.—december hónapokban. A füzetek írói és tárgyai:

1. M. Nagy Ottó: A református hit.
2. Moderson: Szombat és vasárnap.
3. Nagy András: A biblia.
4. László Dezső: Az anyaszentegyház.
5. Dr. Imre Lajos: A világ reformátussága.
6. M. Nagy Ottó: A keresztyén ember életfolytatása.
7. Dr. Horváth Jenő: A megtérés.
8. László Dezső: Kereszttség és urvacsoira.
9. Dr. Czírják János: A házasság és a család.
10. Sipos Géza: A halálról.
11. „ „ Az utolsó ítéletről.

Szeptember 30-ra a 4. és a 11. sz. füzet jelenik meg. Mindenik füzet ára **3 lei**. Megrendelések az utazótitkár címére küldendők. (Külm. utazótitkár, Cluj, C. Marechal Foch 38.) A füzetek megírásánál egyháztagjaink széles rétegeire voltunk figyelemmel.

A Kiáltó Szó könyvei:

1. sz. **A mi egyházunk.** Irták: Biró Sándor, Borbáth Dániel, dr. Imre Lajos, László Dezső, dr. Tavasz Sándor és Zágony Anna. 88 oldal. Ára 18 Lei.

E könyv tartalma: 1. *Amit mindenkinek tudnia kell egyházunkról.* 1. Az egyház Krisztus teste. 2. Egyházunk hitvallása. 3. Miben különbözik a mi egyházunk a többi egyházaktól. 4. Egyházunk alkotmánya. 5. Egyházunk hatóságai. 6. Egyházunk statisztikája. 7. Az ardeali református egyház kialakulása

II. *Az ardeali ref. egyház iskolái.* a) Elemi iskolák. b) Középfiskolák. c) Főiskolák.

III. *Szeretetintézményeink.* 1. Diakonissza intézetünk és kórháza. 2. Árvaházunk. 3. Aggmenházaink. 4. Szeretetházaink.

IV. *Egyházunk missziói munkái.* 1. Egyházunk belmissziói munkái. 2. Az IKE munkája. 3. Az ardeali ref. Leányszövetség. 4. Nőszövetségi munka. 5. A férfiszövetségekről. 6. Iratterjesztéseink. 7. Sáfársági mozgalom. 8. Egyházunk külmmissziói munkája.

V. *Egyéb egyházi munkák.* 1. Egyházunk időszaki sajtója. 2. A Károli Gáspár Társaság.

2. sz. **Egészségügyi Tanácsadó.** Az ardeali magyar nép számára. Irta: dr. Jancsó Béla. 66 oldal. Ára 10 Lei

3. sz. **Szórványainkról.** Irták: Földes Károly, Gergely Ferenc, Horváth Jenő, Kovács Pál, Sass Kálmán és Szigethy Béla. 148 oldal. Ára 28 Lei.

E könyv tartalma: 1. A szórványkérdés hunedoarai szemmel. 2. A ciucmegeyi ref. diaszpóramisszióról. 3. A regáti misszió. 4. A királyhágómelléki ref. egyházkerület szórványai. 5. A mezőszéki szórványok. 6. A megoldott kérések. A nagysajói egyházmegye szórványai.

4. sz. **Két tűz között.** A református egyház a modern magyar irodalom tükrében. Irta: László Dezső. 48 oldal. Ára 14 Lei.

5. sz. **Isten Igéjének szolgálata.** Irta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 Lei.

6. sz. **A Reformáció mint döntés.** Irta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 Lei.

7. sz. **Isten akarata és a mi kívánságaink.** Irta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 L.

8. sz. **A református tan, annak lényege és feladata.** Irta: Barth Károly. Fordította: M. Nagy Ottó. Ára: 18 Lei.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia

A zarándok útja

Irtá: BUNYAN JÁNOS. Fordította: SZABADI BÉLA.
Olcsó népies kiadás. — Ára 25 Lei.

Itt az Isten köztünk

Bibliaolvasó kalauz az 1937. év minden napjára.

Egész ember

Irtá: Ivar Saeter. Fordította: Szi Béla. — Ára: 30 Lei.

Mit cselekedjem?

Legujabb „Élőkönyv“. A szolgálati munka vezérfonala.
Irtá: László Dezső. — Ára: 16 Lei.

Az IKE munka alapjai.

Irtá: László Dezső. Ára 18 Lei.

Kénes gyufák Miből élnek az emberek?

Két egyfelvonásos szindarab. Ára 8 Lei.

Ő zörgetett Magasságok felé Liliomok mezején Az Úr felettünk

cimű egyfelvonásos vallásos tárgyú szindarabok. A 4 mű ára 18 L

A mi játékaink

100 társas-játék leírását tartalmazó könyv. — Ára 12 Lei.

Az IKESZÓ munkája.

Irták: Dr. Tavaszy Sándor és László Dezső.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj. Ref. Theologia.